

MEDIJI I NACIONALNE MANJINE

PRIRUČNIK ZA
NOVINARE I
UREDNIKE
ELEKTRONIČKIH
MEDIJA

DOCUMENTA - CENTAR ZA
SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

ZAGREB, 2015.

Elektronička publikacija *Mediji i nacionalne manjine* nastala je u sklopu projekta „Poticanje medijske pismenosti na temu 'nacionalne manjine u RH', propisanu Zakonom o elektroničkim medijima za Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija“
Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost izdavača.

IMPRESUM:

Za izdavača:

Vesna Teršelič

Urednik:

Milan Koštro

Grafičko oblikovanje:

Barbara Blasin

Izdavač:

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću

Zagreb, kolovoz 2015.

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću

Kuća ljudskih prava

Selska cesta 112c, HR-10000 Zagreb

tel +385 1 457 2398

fax +385 1 457 2399

e-mail: kontakt@documenta.hr

www.documenta.hr

Facebook: www.facebook.com/DocumentaZagreb

Twitter: twitter.com/DocumentaZagreb

SADRŽAJ

05	Predgovor
09	I. Uvod
11	II. Medijska politika i nacionalne manjine u Hrvatskoj
21	III. Analiza dobrih i loših radijskih praksi s preporukama
26	IV. Analiza dobrih i loših televizijskih praksi s preporukama
30	V. Popis relevantnih tema nastalih na radionicama
32	VI. Praktični savjeti za rad s nacionalnim manjinama
36	VII. Sinopsisi emisija nastali na radionicama
54	VIII. Mapa i adresar relevantnih institucija i osoba

PREDGOVOR

Europska komisija, Vijeće ministara i Europski parlament inicirali su u posljednjih deset godina brojna savjetovanja o medijskoj pismenosti i odgoju za medije. Donijeli su veći broj preporuka i smjernica za države članice. Prema Direktivi 2007/65/EC Europskog parlamenta iz 2007. godine sve države članice obvezne su svake tri godine dostaviti posebne izvještaje o razini medijske pismenosti. Ulaskom u Europsku Uniju Hrvatska će prvi put morati izvijestiti o provedbi programa medijske pismenosti. To je bio jedan od razloga zašto je godišnjim programom rada Agencije za elektroničke medije (AEM) za 2014. i 2015. godinu planirana provedba aktivnosti medijske pismenosti organiziranjem edukacije nakladnika o dijelu tema koje mogu prijaviti na Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija prema članku 64. Zakona o elektroničkim medijima (ZEM). Od svih tema koje se mogu prijaviti na Fond u prvom ciklusu edukacije za nakladnike televizije i radija na lokalnoj i regionalnoj razini, neprofitnih nakladnika televizije i radija, neprofitnih pružatelja elektroničkih publikacija, urednika i novinara natječaj se odnosio na temu „nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“, dok su se teme ostvarivanje prava građana na javno informiranje, pravna stečevina Europske unije i akti Vijeća Europe koji se odnose na medije, ljudska prava i prava nacionalnih manjina, govor mržnje i antidiskriminacijski okvir u RH integrirali u taj edukacijski ciklus.

U nadmetanju u bagatelnom postupku nabave *Documenta* – Centar za suočavanje s prošlošću bila je najbolji ponuditelj za provedbu projekta pružanja tehničke usluge: „Poticanja medijske pismenosti na temu 'nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj', propisanu ZEM-om za Fond“ te je njihov predloženi stručni tim uspješno proveo pet dvodnevni radionica u Splitu, Lovranu, Osijeku i dva puta u Zagrebu.

Cilj projekta je bio 1) podići kapacitete nakladnika za produkciju kvalitetnih emisija na temu „nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“; 2) podići razinu informiranosti nakladnika o pravnoj stečevini Europske unije i aktima Vijeća Europe koji se odnose na medije, o važnosti promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, o važnosti suzbijanja govora mržnje u medijima te o antidiskriminacijskom okviru u RH; 3) u participativnom procesu podići kvalitetu emisija iz pojedinih tema kao buduće, potencijalne kriterije za natječaj Fonda.

Kada usporedimo predviđene rezultate edukacijskog programa iz natječaja s realizacijom projekta, možemo iskazati istinsko zadovoljstvo:

1) Tijekom pet dvodnevni radionica u edukacijski proces bilo je uključeno 126 novinara/ki, urednika/ica iz 80 medija, što je nešto manje od planiranog (140 novinara/ki, urednika/ica iz 100 medija), ali u okviru predviđenog odstupanja.

2) Pet dvodnevni radionica je uspješno organizirano i to u Splitu (10. i 11. travnja), Lovranu (15. i 16. svibnja), Osijeku (19. i 20. lipnja) i dvije radionice u Zagrebu (prva radionica je održana 28. i 29. svibnja, a druga 10. i 11. srpnja).

3) U edukacijski program za nakladnike bili su uključeni eminentni hrvatski stručnjaci, koji se teorijski i praktično na razini svakodnevne medijske produkcije radijskih, televizijskih i drugih uredničkih koncepta bave temom nacionalnih manjina: prof. dr. Siniša Tatalović (FPZG), Milan Koštro (voditelj projekta, nekadašnji novinar RTL-a, T-portala, Radija 101), Sanja Pleša (HTV), Ljubica Letinić (HR-HR3) i Eugen Jakovčić (*Documenta*);

4) Prema rezultatima evaluacije koje su provedene nakon svih dvodnevni radionica može se reći da su radionice doprinijele unaprjeđenju sadržajnih i tehničkih kapaciteta na-

kladnika za produkciju emisija na temu nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Naime, ukupna prosječna ocjena svih radionica je 4,7, dok u komentarima većina sudionika izražava zadovoljstvo radionicom i ističu potrebu za novim, sličnim edukacijama: “Potrebno je više takvih radionica”; “Samo nastavite dalje s ovakvim radom”; “Smatram da je sve dohvaćeno kako treba”. Obrazlažući zadovoljstvo radionicom, posebno ističu praktične primjere, mogućnost primjene znanja, razmjenu znanja i umrežavanje, kvalitetu sadržaja, organizacije i stručnjaka: “Sve je bilo sjajno, od teorijskog do praktičnog dijela, a posebno su informativni bili primjeri prakse”; “Radionica je informativna, korisna u smislu podizanja svijesti i umrežavanja s kolegama koji se bave istom problematikom”; “Kvalitetne informacije i razmjena mišljenja, dobivanje smjernica”; “Dobili smo ideje za nove teme i drugačiji pristup izvještavanju o manjinama”; “Na radionicama sam stekla dodatna iskustva i proširila znanje o pravima nacionalnih manjina”; “Odlična organizacija, vrhunski stručnjaci”; „Zanimljive teme, kvalitetne prezentacije koje su vodile prema raspravi. Upoznavanje zakona”. Najkorisnijim dijelovima radionice ocjenjuju pisanje sinopsisa i druge vježbe, izlaganje predstavnika AEM-a/VEM-a, primjere dobre prakse i upoznavanje zakonodavnog i policy okvira: “Pisanje sinopsisa”; “Upute Agencije za pisanje prijava”; “Emisije”; “Stjecanje dodatnog znanja o manjinama i javnoj politici”; “Vježbe”; “Slušanje i analiza emisija”.

5) Također smo uvjereni da je prvi edukacijski ciklus na temu nacionalnih manjina podigao razinu informiranosti nakladnika o pravnoj stečevini Europske unije i aktima Vijeća Europe koji se odnose na medije, o važnosti promicanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, o važnosti suzbijanja govora mržnje u medijima te o antidiskriminacijskom okviru u Republici Hrvatskoj.

Tako je, osim ispunjavanja ciljeva i rezultata predviđenih godišnjim planom AEM-a i samim natječajem, provedbom projekta edukacije nakladnika na temu nacionalnih manjina AEM podržao realizaciju ciljeva i provedbenih mjera iz **Nacionalnog programa zaštite i promocije ljudskih prava 2013. – 2016.** i to naročito u provedbi mjera: 18.1. Stvarati pretpostavke za participaciju i integraciju sadržaja kojima će se afirmirati povijesni doprinosi manjina i njihovih pripadnika; 19.1. Osigurati da se pri vrednovanju ponuda radijskih i televizijskih programa, koji se proizvode za nacionalne manjine, a koja se financijski potiču sredstvima Fonda za promicanje pluralizma i raznovrsnosti medija, promiče djelovanje različitih nacionalnih manjina koje djeluju na određenom području; 27.1. Uvažavajući načela slobode medija, organizirati okrugle stolove, seminare i radionice za novinare, nakladnike, predstavnike organizacija civilnoga društva te poticati samoregulaciju i ko-regulaciju u području medija; naročito u realizaciji provedbenih mjera; 28.1. Izobrazba novinara, urednika i nakladnika o pravnoj stečevini Europske unije i aktima Vijeća Europe koji se odnose na medije; 29.1. Poboljšanje zakonske uređenosti te mogućnosti sankcioniranja govora mržnje u elektroničkim medijima i društvenim mrežama i 28.2. Izobrazba novinara i urednika o ljudskim pravima i pravima nacionalnih manjina.

Zbog uspješnog ispunjavanja ciljeva i doprinosa realizaciji rezultata rada AEM-a zahvaljujemo stručnom timu *Documente* – Centra za suočavanje s prošlošću na odgovornom i profesionalnom pristupu edukaciji nakladnika na temu nacionalnih manjina i nadamo se da će se ciklusi edukacija nakladnika na druge teme iz članka 64. ZEM-a nastaviti jednako uspješno.

Mirjana Rakić

Predsjednica Vijeća za elektroničke medije i
ravnateljica Agencije za elektroničke medije

Veliki doprinos (ne)uključivanju perspektiva pripadnika nacionalnih manjina u društveni dijalog o najbitnijim pitanjima hrvatske prošlosti, sadašnjosti i budućnosti daju i mediji. Kroz prizmu poštivanja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina vidi se koliko smo kao društvo napredovali od isključivosti tako karakteristične za ratne godine od 1991. – 1995. godine.

Zahvalni smo Agenciji za elektroničke medije što je otvorila put za usavršavanje, a kolegama i kolegicama iz stručnog tima, te svim sudionicima i sudionicama što su izdvojili svoje vrijeme za razmjenu i međusobno motiviranje.

Documenta se odlučila javiti na natječaj za poticanje medijske pismenosti na temu „nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“ jer vjerujemo da je profesionalno unapređivanje medija za izražavanje stavova o svim događajima, pojavama i osobama najbolji recept za kvalitetno informiranje. Novinari i urednici svakodnevno biraju koje će poruke prenijeti javnosti kako bi sudjelovali u demokratskoj kontroli moći i vlasti bez ugrožavanja ljudskih i manjinskih prava i dostojanstva.

Ta je zadaća posebno složena u ozračju rastuće isključivosti na koju upozoravaju organizacije za ljudska prava, kao i Pučka pravobraniteljica koja u izvješću za 2014. godinu podsjeća da je: „I tijekom protekle godine diskriminatorno izražavanje najvećim dijelom bilo usmjereno na pripadnike nacionalnih manjina, posebice srpske i romske, što je bilo povezano s postavljanjem ćirilčnih natpisa i perpetuiranjem stereotipa o Romima... Zlouporebe Interneta su brojne i raznovrsne: od osnivanja grupa mržnje na različitim društvenim mrežama do publiciranja mrzilačkih komentara i sl.“. „Pored kaznene kao najteže, za diskriminatorno izražavanje predviđa se i prekršajna i građanska odgovornost pojedinca ili skupine, pri čemu dio neprihvatljivog govora ne doseže do suda, ali podliježe osudi javnosti i za njega se također koristi termin žgovor mržnje“, ali u najširem smislu“. Zaključuje da je: „na sudskoj praksi da u budućnosti detaljno formira pravni standard govora mržnje kao kaznenog djela.“

Dodala bih da, uz pravosuđe, i mediji nose odgovornost za stvaranje svojevrsne brane prema govoru mržnje i istovremenu zaštitu slobode izražavanja. Tu zadaću prije svega ispunjavaju mediji koji upoznaju javnost s činjenicama i mišljenjima pridržavajući se profesionalnih i etičkih načela, a ne oni koji notorno huškaju, šire mržnju, lažu i objavljuju „tjeralice“ protiv drugih koji su im stalna meta, pa i protiv kolateralnih žrtava. Za njih, na žalost, očito postoji samo jedan lijek – dosljedna primjena zakona koji sankcioniraju govor mržnje, netoleranciju i širenje laži, što u najdrastičnijim slučajevima predstavljaju izravnu prijetnju fizičkoj sigurnosti osoba s „tjeralica“ (što prenosim iz priopćenja predsjednika Hrvatskog novinarskog društva od 11. 07. 2015.). Ne gubeći nadu da se kad tad i najtvrdokorniji širitelji isključivosti mogu okrenuti prema objektivnom izvještavanju, ipak se prije svega ufam u nakladnike koji su u svom radu već odabrali promicanje ljudskih prava i tolerancije.

O ozbiljnosti sadašnjeg trenutka govori činjenica da je u svibnju ove godine osmero zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru donijelo Deklaraciju o nesnošljivosti i etnocentrizmu u Hrvatskoj u kojoj su se suprotstavili diskriminaciji i upozorili da „mnogi pripadnici nacionalnih i drugih manjina osjećaju povećanu nesigurnost i nelagodu zbog ponovnog proizvođenja straha i netolerancije u posljednje vrijeme“ te u njihove ime zatražili solidarnost i pomoć svih odgovornih institucija, a u prvom redu institucija Hrvatske vlade, institucija Evropske unije i institucija civilnog društva.

U izgradnji narušenog povjerenja u Hrvatskoj neophodna je podrška medija. U promicanju višeglasja nasuprot jednoglasju. Uključivanje perspektiva pripadnika nacionalnih manjina važno je za nacionalnu većinu i manjine kako bi se zajedno suprotstavljali netrpeljivosti prema svima s druge strane društvenih, ratnih i političkih podjela.

Možda će vam u vašem radu koristiti i već više od 200 snimljenih video intervjua s našim suvremenicima objavljenih u zbirci *Documente* na web stranici www.osobnasjecanja.hr koje možete koristiti u svojim emisijama uz navođenje izvora. Želim vam uspješan rad.

Vesna Teršelič

Voditeljica *Documente* – Centra za suočavanje s prošlošću

I. UVOD

Od travnja do srpnja 2015. u četiri grada održano je pet dvodnevnih radionica o izvještavanju o nacionalnim manjinama u elektroničkim medijima, na kojima je sudjelovalo 126 novinara i urednika. Ova brošura rezultat je tog rada: svi tekstovi i materijali u njoj prezentirani su na radionicama ili su nastali na njima uz sudjelovanje polaznika.

Sudeći prema interesu i povratnim informacijama sudionika, radionice su izrazito dobro prihvaćene. Nadamo se da će čitateljice i čitatelji jednako dobro prihvatiti ovu publikaciju, koja daje sukus stručnih izlaganja i praktičnog rada s radionica te sadržajem prati njihov tijek:

U drugom poglavlju profesor Siniša Tatalović donosi pregled zakonodavnog i *policy* okvira medijske politike prema nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj. Sudionici svih radionica na početku su upoznati s ovim okvirom, što se pokazalo izrazito korisnim za daljnji rad, posebno za participativne dijelove radionice: *mapiranje* tema i dionika te pisanje sinopsisa.

U trećem poglavlju dugogodišnja (sada radijska) novinarka Ljubica Letinić kroz primjer vlastite radijske reportaže ukazuje na važnost terenskog novinarstva, zauzimanja profesionalnog novinarskog stava, uključivanja manjinske perspektive te korištenja „verbalnih i neverbalnih elemenata za stvaranje zvučne priče“. Letinić je na radionicama vodila radijske vježbe, prikazivala i analizirala priloge, kolegicama i kolegama ukazivala na najviše standarde radijskog novinarstva.

Televizijska novinarka i urednica Sanja Pleša potom donosi pregled dobrih i loših novinarskih praksi u televizijskom izvještavanju o nacionalnim manjinama te preporuke za poboljšanje njihova rada. Pleša je vodila televizijske vježbe i ostale dijelove radionice vezane uz ovaj medij.

Peto poglavlje prikazuje relevantne teme nastale na radionicama. U participativnom procesu sudionici su istaknuli teme koje nisu dovoljno zastupljene u medijskom prostoru, a koje bi mogle značajno pomoći u rješavanju problema nacionalnih manjina i senzibiliziranju javnosti. Osim samih tema, višekratno je isticana i potreba mijenjanja novinarsko-uredničkog pristupa: ocijenjeno je da u medijima dominira reaktivni pristup te je sugerirano da novinari i urednici trebaju više poraditi na proaktivnom pristupu, sami otvarajući važna pitanja. Naglašeno je, također, da je potrebno više terenskog, reportažnog rada, istraživačkog pristupa, kao i *follow up*-a raznih tema i priča.

U šestom poglavlju donosimo praktične savjete novinarima i urednicima za rad s nacionalnim manjinama.

Sedmo poglavlje kruna je rada na radionicama: sve su koncipirane tako da na kraju drugoga dana radijski i televizijski novinari i urednici, uz vodstvo stručnjakinja-praktičarki, odvojeno pišu *idealni* sinopsis radijske, odnosno televizijske emisije o nacionalnim manjinama – vodeći se

stvarnim događanjima u vrijeme održavanja radionica. Polaznici su, tako, dijeljeni u grupe koje su pisale sinopsise. Na radionicama gdje je bilo više (radijskih) grupa, na kraju su sinopsisi objedinjeni u jedan. Ovdje donosimo sve završne sinopsise radijskih i televizijskih grupa te sinopsis tematskog serijala za elektroničke publikacije nastalog na zadnjoj radionici u Zagrebu, na kojoj su sudjelovali i novinari internetskih portala. Prema dogovoru sudionika, rađeni su sinopsisi za magazinski tip emisije ili za tematsku emisiju. Nadamo se i vjerujemo da će ovi sinopsisi inspirirati mnoge novinare i urednike za stvaranje kvalitetnijih emisija o nacionalnim manjinama te da će ujedno poslužiti kao izvor ideja, tema i pristupa izvještavanju.

Zadnje poglavlje donosi popis relevantnih institucija i osoba, koje su sudionici radionica *mapirali* uz pomoć voditelja.

Milan Koštro

Voditelj projekta

II. MEDIJSKA POLITIKA I NACIONALNE MANJINE U HRVATSKOJ

MEDIJI I NACIONALNE MANJINE¹

Siniša Tatalović²

Uvod

Pozitivni procesi u zaštiti nacionalnih manjina odvijaju se u mnogim europskim državama. U tim procesima važnu ulogu imaju i mediji, koji nameću sadržaje i probleme, zastupaju određena stajališta te stvaraju okruženje u kojem se donose odluke vezane za položaj nacionalnih manjina. Proces demokratizacije i uloga medija u njima još su naglašeniji u državama koje su nakon višegodišnje političke isključivosti, zatiranja medijskih sloboda i osnovnih načela demokracije, sada suočene s novim, demokratskim izazovima. Zaštita prava nacionalnih manjina jedno je od važnih pitanja za sve suvremene države. Nacionalne manjine, kao aktivni sudionici političkih procesa, u situaciji su da moraju raznim sredstvima senzibilizirati javnost za svoje probleme. To neizostavno uključuje i suradnju s medijima, pa čak i onda kada za to nisu ispunjeni temeljni preduvjeti, odnosno kada novinari nacionalnim manjinama pristupaju s rezervom i predrasudama. Nacionalne manjine mogu senzibilizirati javnost za svoje interese i putem vlastitih medija. No, tu je još uvijek problem njihovih ograničenih mogućnosti zbog svojevrsne getoizacije. Manjinski mediji namijenjeni su, prvenstveno, pripadnicima pojedinih nacionalnih manjina.

Najveći dio građana neke države kontakt s nacionalnim manjinama i njihovim problemima ostvaruje putem medija. Zato je važno otkriti kakve poruke mediji šalju i kakvu sliku o nacionalnim manjinama stvaraju; kako izvještavaju o njihovim aktivnostima, koje nacionalne manjine favoriziraju, a koje zanemaruju.

Već i površna istraživanja medija, posebno tiskovina u Hrvatskoj, pokazuju kako se o nacionalnim manjinama piše gotovo isključivo u političkim rubrikama. Dakle, prvenstveno u kontekstu unutarnjih političkih događanja, iz čega proizlazi da je pisanje o nacionalnim manjinama dominantna politička tema. U kulturnim rubrikama tekstovi o nacionalnim manjinama se objavljuju vrlo rijetko, dok se u gospodarskoj politici nacionalne manjine gotovo ne spominju. Etnički sukobi i neriješena manjinska pitanja nameću se kao glavne teme većine članaka, radio emisija i TV priloga. Najdominantnije teme bave se bližom prošlošću i utvrđivanjem istine o zločinima, stradanjima i progonima. Zbog toga su medijski sadržaji o nacionalnim manjinama često opterećeni ratnim zločinima i aktivnostima za uspostavljanje normalnog života na ratom

¹ Prva verzija teksta je objavljen u publikaciji: Skupina autora, *Javnost i manjine*, STINA, Split, 2004.

² Siniša Tatalović je redoviti profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

zahvaćenim područjima, a kulturni i gospodarski aspekti ostaju zapostavljeni, kao i neka socijalna pitanja važna za nacionalne manjine.³

Godinama su nacionalne manjine država jugoistočne Europe u medijima bile podcjenjivane i prikazivane na negativan način te se o njima nerijetko šutjelo. Izvještavanje o nacionalnim manjinama često je svrstavano između incidenata i kampanjskog praćenja. Političari i mediji bitno su doprinikli stvaranju stereotipa i predrasuda o nacionalnim manjinama. Iako su u posljednje vrijeme zabilježeni određeni pozitivni pomaci, ukupna slika nije zadovoljavajuća.

Uzimajući u obzir značaj medija za poznavanje problematike nacionalnih manjina u suvremenim demokratskim društvima, javnost treba senzibilizirati izvještavanjem o različitostima i promoviranjem multikulturalizma. Profesionalnim izvještavanjem, a ne na senzacionalistički način, novinari bi trebali kontinuirano izvještavati i educirati javnost o nacionalnim manjinama i potrebi njihovog prihvaćanja i integracije u društvo.

Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti edukaciji novinara i urednika za prepoznavanje manjinskih tema i za kvalitetno izvještavanje o nacionalnim manjinama. Time bi se doprinijelo upoznavanju većinskog stanovništva države sa svojim manjinama; njihovom poviješću, kulturom i aktualnim položajem. Tako bi se manjine bolje integrirale u suvremeno demokratsko pluralno društvo.⁴ Mediji imaju ključnu ulogu u suzbijanju diskriminacije, utjecanju na javno mišljenje, promicanju suradnje među zajednicama i davanju poticaja te poštivanju ljudskih prava svih osoba.

Međunarodnopravni aspekti pristupa nacionalnih manjina medijima

Pitanjima prava na dostupnost medija nacionalnim manjinama i načina na koji manjinske zajednice trebaju biti predstavljene u medijima bavi se niz međunarodnih dokumenata, koje se obavezala poštivati i Republika Hrvatska. U Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima piše da se države potpisnice obvezuju da će, za korisnike regionalnih ili manjinskih jezika na teritoriju na kojem su ti jezici u uporabi, osigurati osnivanje barem jedne radio stanice ili jednog TV kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku.⁵ Jednako tako, ističe se obveza pomoći u obrazovanju novinara i drugih zaposlenih u medijima koji koriste regionalne ili manjinske jezike. Instrument Srednjoeuropske inicijative (SEI) za zaštitu manjinskih prava također sadržava odredbe prema kojima države svojim manjinama trebaju zajamčiti pravo korištenja medija na vlastitom jeziku te pravo slobodnog pristupa medijima koji su u javnom vlasništvu.⁶

Za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u odnosu na njihov pristup medijima, važne su i preporuke iz Osla.⁷ Prema ovim preporukama, pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo osnivati i održavati medije na svom jeziku. Zakonski propisi o elektroničkim medijima moraju se temeljiti na objektivnim i nediskriminirajućim kriterijima te se nikako ne smiju koristiti za ograničavanje prava manjina. Pripadnici nacionalnih manjina trebali bi raspolagati određenim

³ Vidi: Tatalović, S., Percepcija nacionalnih manjina u medijima, Edukativno-informativni servis za prava nacionalnih manjina i međuetničku toleranciju, broj 3/2004., STINA, Split, 2004., str. 15-27.

⁴ O tome vidi u: Tuller, David, Reporting Diversity Manual, Media Diversity Institute, London, 2002.

⁵ Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, članak 11., st. 1.a, prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 247.

⁶ Vidi: Instrument SEI – a za zaštitu manjinskih prava, članak 19., prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 263.

⁷ Preporuke iz Osla o pravu nacionalnih manjina na uporabu vlastitog jezika i objašnjenje, Ured visokog povjerenika za nacionalne manjine, Hag, 1988.

vremenom za emitiranje na vlastitom jeziku – u elektroničkim medijima, koji se financiraju iz javnih prihoda. Količina i kvaliteta vremena predviđenog za emitiranje na jeziku dotične nacionalne manjine na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini trebala bi odgovarati njejoj brojčanoj zastupljenosti, koncentraciji, kao i situaciji i potrebama nacionalne manjine. Mora se osigurati nezavisnost javnih i privatnih programa na jezicima nacionalnih manjina. Uredništva javnih medija koja nadgledaju sadržaj i programsko usmjerenje trebala bi biti nezavisna i uključivati pripadnike nacionalnih manjina koji bi djelovali nezavisno. Pristup inozemnim medijima ne smije biti nepotrebno ograničavan. Mogućnost ovog pristupa ne bi smjela biti izgovor za skraćivanje vremena emitiranja dodijeljenog nacionalnoj manjini u medijima koji se financiraju iz javnih izvora u državi u kojoj dotična nacionalna manjina živi.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima jamči pravo na vlastito mišljenje i pravo na njegovo izražavanje i osnovno je polazište za određivanje uloge i mjesta koji pripadaju medijima u demokratskim društvima. Prema ovom Paktu, nitko ne smije biti uznemiravan zbog svog mišljenja.⁸ U njemu se svakom pojedincu jamči sloboda traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, bez obzira na granice u usmenom, pisanom ili tiskanom obliku te u umjetničkim djelima ili u medijima po vlastitom izboru.”⁹ Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (članak 10.) također jamči pravo na slobodu izražavanja na sličan način. Države članice Vijeća Europe ponovile su u Deklaraciji o slobodi izražavanja i informiranja svoje čvrsto opredjeljenje za načela slobode izražavanja i informiranja, kao osnovnog elementa demokratskog i pluralističkog društva.¹⁰ Na toj osnovi, države su u istom dokumentu izjavile da na području informiranja javnih medija traže postojanje velikog broja nezavisnih i samostalnih medija koji će omogućiti izražavanje raznolikih ideja i mišljenja.

U Okvirnoj konvenciji za zaštitu prava nacionalnih manjina jasno piše da pripadnici nacionalnih manjina imaju slobodu na svoje mišljenje i na prijem i širenje informacija i ideja na jeziku manjine, bez ometanja od strane tijela vlasti i bez obzira na granice¹¹. Pored toga, ista odredba obvezuje države da osiguraju, u okviru svojih pravnih sistema, da pripadnici nacionalnih manjina ne budu diskriminirani u pogledu pristupa medijima. Pored toga, Okvirna konvencija utvrđuje da države neće sprječavati pripadnike nacionalnih manjina u ostvarivanju i korištenju pisanih medija¹². Ista odredba traži da, u zakonskom okviru radijskog i televizijskog emitiranja, države osiguraju, koliko je to moguće, pripadnicima nacionalnih manjina mogućnost stvaranja i upotrebe vlastitih medija. Valja, također, spomenuti da mediji mogu predstavljati entitete kakvi su predviđeni u Dokumentu iz Kopenhagena koji osigurava pravo osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama da “osnivaju i vode vlastite obrazovne, kulturne i vjerske ustanove, organizacije ili udruženja.”¹³ Premda mediji nisu izričito spomenuti u ovom dokumentu, oni često igraju temeljnu ulogu u unapređivanju i očuvanju jezika, kulture i identiteta. Iako nema sumnje da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo osnivati i koristiti privatne medije, točno je da je to pravo podvrgnuto ograničenjima koje postavlja međunarodno pravo, kao i legitimnim zahtjevima države u pogledu reguliranja medija. U Okvirnoj konvenciji se to jasno ističe, naglašavajući da sloboda izražavanja regulirana u Konvenciji ne sprječava članice da traže dozvole, bez diskriminacije i

8 Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, članak 19., prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 192.

9 Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, članak 19. st. 2., Ibid. str. 192-93.

10 Deklaracija o slobodi izražavanja i informiranja, članak 1.

11 Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 9., prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 255.

12 Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 9. st. 3., Ibid. str. 255.

13 Dokument Kopenhagenskog sastanka Konferencije o ljudskoj domenziji KESS, paragraf 32., prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 224-225.

na temelju objektivnih kriterija za radio-televizijske stanice i za kina.¹⁴ Tamo gdje su opravdani i potrebni, zakonski uvjeti se ne mogu koristiti za onemogućavanje uživanja ovog prava.

Pitanje pristupa medijima koji se financiraju iz javnog proračuna usko je vezano s pojmom slobode izražavanja. Okvirna konvencija utvrđuje da sloboda izražavanja pripadnika nacionalnih manjina uključuje slobodu prenošenja informacija i ideja na jeziku manjina bez miješanja tijela vlasti, i dodaje da pripadnici manjina ne smiju biti diskriminirani prilikom pristupa medijima.¹⁵ Okvirna konvencija utvrđuje i to da stranke moraju prihvatiti odgovarajuće mjere kako bi olakšale pristup medijima pripadnicima nacionalnih manjina.¹⁶ To također podrazumijeva da nacionalnoj manjini koja ima veliki broj pripadnika mora pripasti pravedan udio vremena emitiranja na javnom radiju i/ili televiziji, tako da brojčanost manjine ima utjecaja na udio u emitiranju. Međutim, brojčana snaga i kompaktnost ne mogu se smatrati jedinim kriterijima pri određivanju vremena za emitiranje koje se dodjeljuje nekoj nacionalnoj manjini. U slučaju manjih zajednica, mora se uzeti u obzir minimalno potrebno vrijeme i sredstva bez kojih se manja nacionalna manjina ne bi mogla služiti medijima na smislen način. Pored toga, kvaliteta vremena dodijeljenog programima manjine je pitanje kojem bi trebalo pristupiti na razuman i nediskriminirajući način. Vremenske kvote dodijeljene programima na jeziku nacionalne manjine moraju osiguravati pripadnicima nacionalnih manjina praćenje programa na svom jeziku. Stoga, nadležne vlasti moraju osigurati da se taj program prenosi u razumno vrijeme tijekom dana.

U otvorenom i demokratskom društvu tijela vlasti ne bi smjela neopravdano cenzurirati sadržaje programa medija. Sloboda izražavanja zajamčena je Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima¹⁷ i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.¹⁸ Bilo kakva ograničenja koja bi mogli postavljati tijela vlasti moraju biti u skladu s Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima. Njime se utvrđuje da ta ograničenja mogu biti samo ona koja su zakonom određena i koja su potrebna a) radi poštovanja prava i ugleda drugih, b) radi zaštite nacionalne sigurnosti ili javnog reda, ili javnog zdravlja i morala”.¹⁹ I u Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda utvrđuju se gotovo istovjetna ograničenja u slučaju kršenja prava na uživanje slobode izražavanja od strane tijela vlasti.

Prema navedenim međunarodnim dokumentima neophodno je stvoriti mehanizme koji će osigurati da programi javnih medija stvoreni od strane nacionalne manjine odražavaju interese i želje članova njihove zajednice i da ih oni doživljavaju kao nezavisne. U tom smislu, sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina (koji djeluju u osobnom svojstvu) u uređivačkom procesu ima važnu ulogu u tome da sačuva nezavisnost medija i osigura da on bude prilagođen potrebama zajednice kojoj bi trebalo služiti.

U skladu s načelom jednakosti i nediskriminacije, sastav javnih ustanova trebao bi odraziti sastav stanovništva kojem su namijenjene njihove usluge. To se odnosi i na javne medije. Okvirna konvencija traži od država da “stvaraju uvjete koji su potrebni za djelotvorno sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, društvenom i gospodarskom životu i u javnim

14 Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 9., st. 2., prema: Tatalović, S., *Manjinski narodi i manjine*, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 255.

15 Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 9., st. 1., *Ibid.*, str. 255.

16 Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 9., st. 4., *Ibid.* str. 255.

17 Članak 19., točka 1.

18 Članak 10., točka 1.

19 Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, članak 19., st. 3., prema: Tatalović, S., *Manjinski narodi i manjine*, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 193.

poslovima, posebno u onima koji se tiču njih samih”.²⁰ Zapošljavanje bez diskriminiranja osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama na poslovima u medijima doprinosi zastupljenosti i objektivnosti medija.²¹

U duhu Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina kao i načela nediskriminacije, pristupačnost programa na jeziku osoba koje pripadaju nacionalnoj manjini koje prenosi druga država ili “srodna država”, ne bi smjelo biti izgovor za skraćivanje programa koji je namijenjen nacionalnoj manjini na javnim medijima države u kojoj žive njeni pripadnici. Pristup prekograničnim informacijama i medijskim mrežama je temeljni element prava na informiranost, koje u kontekstu ubrzanog tehnološkog napretka ima sve veći značaj. Iz toga proizlazi da u slučajevima kablovskih licenci, na primer, nije dozvoljeno da država odbije licencu za televizijske ili radio stanice iz “srodne” države, ako je nacionalna manjina o kojoj se radi jasno izrazila želju da se dobije takva licenca. To se pravo ne odnosi samo na kablovske medije, već i na elektronske informativne mreže na jeziku nacionalne manjine. Zaključno, zemlje članice Vijeća Europe u Deklaraciji o slobodi izražavanja i informiranja odlučile su unaprijediti slobodan protok informacija, doprinoseći tako međunarodnom razumijevanju, boljem poznavanju uvjerenja i tradicija, poštovanju različitosti mišljenja i međusobnom obogaćivanju kultura.²² U pogledu medijskih kontakata preko granica, države bi morale uskladiti svoju politiku u duhu ove odredbe.

Polazeći od navedenih međunarodnih dokumenata, može se zaključiti kako svi oni naglašavaju da nacionalne manjine imaju pravo na nepristrano i sveobuhvatno predstavljanje u medijima, jer je to jedini način da od strane većine budu prihvaćene kao ravnopravni članovi svoga društva i jednakovrijedni akteri društvenih zbivanja. Stoga je vrlo bitan objektivan i profesionalan pristup novinara pitanjima vezanima uz nacionalne manjine, a jednako tako važno je i da nacionalne manjine imaju slobodan pristup medijima na svim razinama. Da bi se ostvarili ovi ciljevi važna je dobra volja, kako samih medija, tako i nadležnih tijela vlasti. Vrlo je bitna i uspostava etičkih kodeksa koji će propisivati dopuštena i poželjna ponašanja kojih bi se novinarski profesionalci trebali pridržavati, a uz to potrebna je uspostava djelotvornih sankcija u slučaju kršenja uspostavljenih etičkih normi. Zbog moći koju imaju u javnosti, mediji trebaju uložiti maksimalni napor u širenju tolerancije i međunacionalnog razumijevanja, te suzbijanju svih oblika diskriminacije i rasizma, a to se postiže prvenstveno objektivnim, točnim i uravnoteženim izvještavanjem o nacionalnim manjinama.

Normativni aspekti pristupa nacionalnih manjina medijima u Republici Hrvatskoj

Jedan od najvažnijih zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj jest Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, prema kojemu bi Republika Hrvatska trebala pripadnicima nacionalnih manjina omogućiti pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim

²⁰ Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina, članak 15, prema: Tatalović, S., Manjinski narodi i manjine, Prosvjeta, Zagreb, 1997., str. 256.

²¹ Članak 2. Konvencije br. 111 Međunarodne organizacije rada o diskriminaciji u zapošljavanju i zanimanju izričit je u obavezivanju država da “razvijaju nacionalnu politiku koja bi trebalo da unaprijedi... jednake mogućnosti i tretman pri zapošljavanju i zanimanju, u cilju ukidanja svake diskriminacije na tom planu.”

²² Članak 3c.

se služe.²³ Prema istome Ustavnom zakonu, radijske i televizijske postaje na svim razinama (državnoj, regionalnoj, lokalnoj) u obavljanju svojih djelatnosti trebaju promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, te proizvoditi emisije koje su namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina na njihovom jeziku. Kao vrlo bitno pitanje ističe se potreba proizvodnje i emitiranja programa namijenjenih poticanju održavanja i razvoja kulturne, vjerske i druge samobitnosti nacionalnih manjina.

Zakon o medijima u dijelu koji govori o obvezama države u poticanju pluralizma i raznovrsnosti medija, navodi kako će se poticati proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja koji se odnose na ostvarivanje prava na javno informiranje i na obaviještenost pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te na informiranje javnosti o nacionalnim manjinama i pitanjima ostvarivanja manjinskih prava u Republici Hrvatskoj, te poticanje tolerancije i kulture dijaloga.²⁴ U Zakonu o Hrvatskoj radio televiziji se ističe da će Hrvatski radio i Hrvatska televizija proizvoditi, suproizvoditi i objavljivati programe namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj na jezicima nacionalnih manjina, uključujući i programe za djecu na jezicima nacionalnih manjina.²⁵ Način na koji će se provoditi ova odredba Zakona reguliran je člankom 45. (sporadično i drugim člancima) Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2017. godine.

Vrlo važno mjesto u medijskom zakonodavstvu ima Zakon o elektroničkim medijima kojim je ustanovljen Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Osnovna zadaća Fonda, koji je osnovan kao proračunski fond, je osiguranje financijskih sredstava za proizvodnju programa koji su od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. U kontekstu odnosa medija i nacionalnih manjina, kao posebno bitne možemo izdvojiti članke 9. i 57. navedenog Zakona.²⁶ U članku 9. definirani su programski sadržaji koji su od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, i to u odnosu na ostvarivanje prava na javno informiranje i na obaviještenost svih državljana Republike Hrvatske, pripadnika hrvatskih nacionalnih manjina i zajednica u inozemstvu te ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Članak 64., koji utvrđuje zadaće i odgovornosti Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, navodi da će se sredstvima Fonda poticati proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji su od javnog interesa, a osobito su važni za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina u svrhu njihovog zapošljavanja u medijima također može znatno pridonijeti boljem predstavljanju i razumijevanju problema nacionalnih manjina u javnosti. Od velike važnosti je proizvodnja i emitiranje programa na jezicima nacionalnih manjina i programa koji su usmjereni na poboljšanje odnosa većine i manjina, te integraciju nacionalnih manjina u život zajednice, kako na lokalnim, tako i na državnoj razini.

Kako osigurati pristup nacionalnih manjina medijima?

U svijetu vlada trend medijske orijentiranosti prema interesima većinskih naroda. Pritom, interesi i problem nacionalnih manjina bivaju prešućivani ili su ti sadržaji smješteni, uglavnom, u getoizirane rubrike za nacionalne manjine. Uočeno je kako novinari većinskih medija, tako

²³ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, članak 7., stavak 6.

²⁴ Zakon o medijima, članak 5. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/311969.html>

²⁵ Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, članak 9., st. 2., točka 6., <http://www.zakon.hr/z/392/Zakon-o-Hrvatskoj-radioteleviziji>

²⁶ Zakon o elektroničkim medijima, <http://www.zakon.hr/z/196/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkim-medijima>

i novinari manjinskih medija, nisu dovoljno senzibilizirani niti osposobljeni za izvještavanje o manjinama. Novinari većinskih medija izvještavaju o manjinama uobičajeno, čime ne postižu najbolje rezultate, jezik izvještavanja, poneka krivo upotrijebljena riječ ili aluzija često izaziva neželjeni dojam te je uočena potreba njihove edukacije za potrebe izvještavanja o aktivnostima manjina. S druge strane, novinari manjinskih medija su obično profesionalno slabije osposobljeni, mnogi nisu ni profesionalni novinari, često koriste zastarjele načine rada pa su njihovi mediji nezanimljivi i samim pripadnicima manjina.²⁷ Imajući ovo na umu, potrebno je reći kako upravo mediji pomažu stvaranju negativne percepcije o nacionalnim manjinama. Ako se promijeni ovakav pristup, uvelike se može poboljšati percepcija manjinskih problema i pomoći njihovom integriranju u društvo.

Kada pišu o nacionalnim manjinama, mediji su ponajprije usmjereni na nesuglasice, nesporazume i razne vrste konfliktnih situacija, dok su teme koje su vezane uz pozitivne primjere tolerancije, uključivanja u život zajednice, razumijevanja i suživota, uglavnom iznimka ili su potpuno zanemarene. U tom smislu potrebno je istaknuti kako je kulturni aspekt života nacionalnih manjina na samim marginama interesa medija. Ignorira se (a najčešće i ne shvaća) doprinos nacionalnih manjina obogaćivanju kulturnog života i pluralizaciji društva. Novinari i urednici orijentirani prema senzacionalizmu, u velikom broju slučajeva, reagiraju samo na ona zbivanja koja su u stanju šokirati i izazvati negativne osjećaje prema pripadnicima nacionalnih manjina. Rubrike crne kronike nemalog broja medija, negativnom intonacijom te isticanjem pripadnosti sudionika nekog događaja određenoj manjinskoj skupini, stvaraju negativnu percepciju nacionalnih manjina. Još je opasnije kada se nacionalne manjine u medijima predstavljaju kao opterećenje društvu.

Mediji bi trebali iskoristiti svoju moć koju imaju u društvu, između ostalog i za promicanje razumijevanja i tolerancije prema nacionalnim manjinama, te za afirmiranje nacionalnih manjina u društvenom životu. Da bi se izgradili temelji suživota između pripadnika različitih nacionalnih manjina i pripadnika većinskog naroda, potrebno je senzibilizirati javnost za manjinske probleme i interese. Mediji u tome imaju neprocjenjivu ulogu. Prije senzibiliziranja javnosti za teme o nacionalnim manjinama treba senzibilizirati i educirati same medije, jer izvještavanje o različitosti sve više postaje ispit zrelosti medija u nekom društvu.

Budući da je današnji svijet, koji se metaforički naziva *globalnim selom*, vrlo bogat raznim vrstama različitosti, potrebno je razvijati toleranciju kako bi te različitosti mogle egzistirati jedna pored druge, međusobno se uvažavajući i prožimajući. Jedino je tako moguće izgraditi zajedništvo u kojemu postoji suživot jednakovrijednih skupina (većinskih i manjinskih bilo koje vrste), čiji će pripadnici imati jednake mogućnosti ostvariti svoja prava te razviti i pokazati svoje kvalitete. Svijet koji je danas povezaniji u većoj mjeri nego ikada prije, tu svoju povezanost uvelike duguje medijima. Međutim, kolikogod se svijet promijenio u odnosu na prošla vremena, ipak i dalje ostaje važna pripadnost nekoj skupini (mahom nacionalnoj, vjerskoj ili regionalnoj). Društva brojnih zemalja vrlo su osjetljiva u pitanjima vlastitog identiteta, te su sklona neprihvatanju manjinskih dijelova stanovništva i ne percipiraju ih ravnopravnima. To je vrlo pogodno tlo za stvaranje ksenofobije koja se onda više ili manje javno izražava. U takvim uvjetima pripadnici nacionalnih manjina dolaze u vrlo težak položaj, a mediji ga često još pogoršavaju.

Pripadnici većina često su skeptični prema prihvaćanju nacionalnih manjina i ostvarivanju njihovih prava, bojeći se da će prava većine biti umanjena ili ugrožena ako pripadnici nacionalnih manjina ostvare svoja prava.²⁸ Sve to proizlazi iz nedovoljne informiranosti i nesenzibiliziranosti

²⁷ Malović, S., Izvještavanje o različitostima: edukacija u prvom planu, *Međunarodne studije*, god. III, br. 3, 2003, str. 13.

²⁸ Ovakvi stavovi često se iskazuju u odnosu na službenu uporabu jezika nacionalnih manjina.

ti za probleme nacionalnih manjina. Ponekad, uslijed naoko potpuno nevažnih razloga, dotad prihvaćene manjinske zajednice bivaju izložene neprihvatanju i odbacivanju od većinske zajednice, a okolina na takve događaje najčešće reagira prekasno kad se malo toga može popraviti. Nakon toga slijedi dug put „oporavka“ i normaliziranja stanja.

Mediji su pokazatelj stupnja otvorenosti društva prema različitostima svih vrsta (pa tako i etničke različitosti) te tolerancije i razumijevanja za potrebe tih manjinskih skupina. Masovni mediji pripadaju gotovo redovito nekoj većinskoj skupini, a često i više većinskih skupina ima odlučujuću riječ u medijima. A oni koji odlučuju stvaraju i kriterije prema kojima se izvještava o događajima, kako se vijesti selekcioniraju i kako se mediji uređuju. Većina proizvodi medije za većinu i vodi računa o potrebama, željama i sklonostima većine.²⁹ Upravo iz straha da ne povrijede interese „svojih“ čitatelja, slušatelja i gledatelja (a to, naravno nije opravdanje), mediji marginaliziraju manjinske skupine, ne vodeći računa o njihovim interesima. Time se nacionalnim manjinama otežava pristup medijima. Ovaj kriterij manje je prisutan kada je riječ o sukobima i problemima. Tada su nacionalne manjine u središtu pozornosti medija i javnosti.

Sve navedeno upućuje na činjenicu da je potrebno pokrenuti široki proces senzibiliziranja medija za manjinsku problematiku, a prva stepenica na tom putu je obrazovanje, odnosno osposobljavanje novinara u prepoznavanju manjinskih problema, te njihovom objektivnom prikazivanju u javnosti. Važno je novinarima ukazati na njihovu odgovornost i ulogu u promociji razumijevanja i poticajnu suradnje manjinskih i većinske zajednice, odnosno stvaranju pozitivnog ozračja. Medijsko praćenje manjinskih tema vrlo je osjetljivo područje, zbog čega je potrebno uspostaviti nedvosmislene profesionalne standarde. Da bi izvještavanje o nacionalnim manjinama bilo objektivno i korektno, potrebno je da oni koji se bave ovim područjem budu upoznati sa svim činjenicama, odnosima i okolnostima, kako ne bi pružali iskrivljenu sliku primateljima. Uz dobru upućenost u manjinsku problematiku, novinari bi trebali biti dodatno osjetljivi u iznošenju manjinskih tema, jer pripadnici većinskog naroda, najčešće zbog iskrivljene percepcije koju su i stekli putem medija, s negodovanjem reagiraju posebno na teme koje se tiču ostvarivanja posebnih prava nacionalnih manjina. Novinari i vlasnici medija imaju dužnost razumjeti odgovornost koju sa sobom nosi takav utjecaj. Senzibiliziranje medija za izvještavanje o različitostima je veliki izazov i nimalo lagan posao. Novinari i urednici moraju uložiti više znanja i razumijevanja nego za obične teme. Gledano općenito, javnost, tj. većina zna vrlo malo o manjinama, te je tako pod utjecajem negativnog pisanja o manjinama podložna širenju predrasuda i stereotipa. Rezultat toga je potpuno iskrivljena percepcija o ulozi i značenju manjina u nekom društvu. Umijeće izvještavanja o različitostima jest vještina koja se uči, kao što se uči izvještavati o bilo kojoj drugoj tematici. Pritom tu vještinu trebaju stjecati i novinari većinskih medija kao i novinari pripadnici nacionalnih manjina. Budući da mediji imaju ključnu ulogu u kreiranju javnoga mnijenja, vrlo je važan način njihovoga pristupanja manjinskoj problematici. Mediji isto tako imaju važnu ulogu u suzbijanju diskriminacije, ksenofobije, predrasuda i svih drugih oblika nesnošljivosti, al u jednakoj mjeri mogu pridonijeti širenju tih pojava, što nije rijedak slučaj.³⁰

Istraživači medija napominju da rezultati mnogih istraživanja upućuju na činjenicu kako

²⁹ Malović, S., Izvještavanje o različitostima: edukacija u prvom planu, *Međunarodne studije*, god. III, br. 3, 2003, str. 10.

³⁰ Da se mediji mogu zlorabiti (a to se do prije nekoliko godina događalo mnogo češće nego danas) dokazuju rezultati analize o načinu na koji su hrvatski mediji pratili nacionalne manjine, koju su pripremili Stjepan Malović i Gordana Vilović (razdoblje 1. do 31. ožujka 2003.), koji su procijenili sljedeće: „Kao najčešće zloupotrebe medija prema nacionalnim manjinama navedene su: nacionalna netrpeljivost, govor mržnje, neistinito informiranje, manipuliranje činjenicama i povreda prava i dostojanstva čovjeka. U medijima je bio vidljiv nedostatak smisla za promicanje nacionalne tolerancije, što je svakako ostatak medijskog tretmana nacionalnih manjina iz vremena „ni rata ni mira“ u Hrvatskoj.“ Isti autori navode kako je danas situacija vidno poboljšana te da su tekstovi i prilozi o nacionalnim manjinama uravnoteženiji i objektivniji, da je govor mržnje u medijima mnogo rjeđa pojava i da se problemi manjinskih skupina sustavnije i odgovornije prate. Iako se bilježe stanoviti pomaci u pozitivnom smjeru, ipak još uvijek nije u potpunosti razvijena osjetljivost novinara kada pišu o problematici nacionalnih manjina.

problematično medijsko predstavljanje nacionalnih manjina nije pojava samo u tranzicijskim zemljama, već se na takve pojave može naići i u svim zemljama Europske Unije. Taj podatak ukazuje na postojanje stereotipa i predrasuda prema strancima, ali i nacionalnim manjinama koje tradicionalno nastanjuju određena područja. U odnosu na devedesete godine prošlog stoljeća u Hrvatskoj, medijski analitičari su suglasni u ocjeni da se u medijskom praćenju nacionalnih manjina uočavaju pomaci prema boljem i da nema drastičnih narušavanja ljudskih prava. Međutim, ne postoje razlozi za zadovoljstvo jer se i dalje u incidentnim slučajevima iscrpno piše o nacionalnim manjinama, i tada se uočavaju elementi jezika političke nekorektnosti. Drugi slučaj kada se intenzivno piše o nacionalnim manjinama su različite kampanje: od javne rasprave o zakonu o nacionalnim manjinama, do provođenja izbora za predstavnike pripadnika nacionalnih manjina, primjerice.³¹

Pri tome je medijski pristup nacionalnim manjinama prošao kroz nekoliko faza: od govora mržnje koji je devedesetih bio vrlo česta pojava u medijima, preko njegova smanjenja pred kraj stoljeća, do zamjene različitim oblicima netolerantnog jezika. To je bilo osobito vidljivo u slučaju pripadnika nekoliko određenih nacionalnih manjina. Novinarski senzacionalizam vrlo je opasna pojava koja može nanijeti veliku štetu imidžu nacionalnih manjina u javnosti. Ponekad se uz tekst koji je sasvim korektno napisan, pojavi naslov kojemu je jedina svrha privući pozornost čitatelja, a to može dovesti do nepotrebnih tenzija. Takvi slučajevi događaju se najčešće kada se izvještava o etničkim napetostima i sukobima. Budući da su mediji sredstvo kojim se odvija glavna komunikacija među pripadnicima nekog društva, pa tako i između pripadnika nacionalnih manjina i većinskog naroda, vrlo je važno da mediji ozbiljno shvate važnost svoje uloge u tome procesu, te ulože maksimalne napore u korektnom predstavljanju nacionalnih manjina javnosti. U većini društava, položaj nacionalnih manjina je marginaliziran te je stoga otežana izravna komunikacija i suradnja između manjinskih i većinskih zajednica. Upravo iz toga proizlazi važnost uloge medija u približavanju i boljem međusobnom razumijevanju pripadnika svih skupina koje zajedno čine određenu političku zajednicu.

Na kraju, mogu se istaknuti dva važna zaključka do kojih su došli istraživači koji su analizirali izvještavanje o nacionalnim manjinama: mediji ignoriraju nacionalne manjine, a kada o njima izvješćuju, to se svodi na sljedeće: U negativnom kontekstu izvještava se o neuobičajenim događajima poput tragedija, kriminala, nasilja, ekstremizma ili prijetnji javnom redu i miru; Članovi manjinskih skupina predstavljaju se kao drugačiji, opasni i neracionalni, uz čestu uporabu predrasuda, generalizacija i stereotipa; Pripadnike manjinske skupine optužuje se da su sami krivi za svoju sudbinu te da su ujedno nesposobni promijeniti stvarnost; Socijalni, gospodarski i politički razvoj koji se odnosi na manjine površno se predstavlja, bez ozbiljnih analiza i pojašnjenja.³²

Zaključak

Mediji imaju ključnu ulogu u suzbijanju diskriminacije, utjecanju na javno mišljenje, promicanju suradnje među zajednicama i davanju poticaja poštivanju ljudskih prava. Posebno važan doprinos mogu dati u poboljšanju položaja nacionalnih manjina u nekom društvu. Dosadašnja istraživanja upućuju na zaključak kako se nacionalne manjine u medijima često prešućuju i zanemaruju, uslijed nedovoljne pozornosti koja se posvećuje problemima nacionalnih manjina.

31 Vilović, G., Image nacionalnih manjina u hrvatskim medijima, *Međunarodne studije*, god. III, br. 3, 2003, str. 22.

32 Avraham E., Wolsfeld G., Aburaiya I., 2000: 118, prema: Kanižaj, I., Izvještavanje o nacionalnim manjinama u hrvatskim dnevnim novinama, *Međunarodne studije*, god. III, br.3, 2003, str. 28.

Pitanja vezana za nacionalne manjine često se stavljaju u krivi kontekst, nisu na odgovarajući način medijski prezentirana, što dovodi do stvaranja krive percepcije koju imaju pripadnici većinskog naroda o problemima i potrebama nacionalnih manjina.

Nerijetko, mediji kreiraju i plasiraju negativnu sliku o nacionalnim manjinama, poglavito uslijed nedovoljne osposobljenosti, senzibiliziranosti i upućenosti u manjinsku problematiku. Put prevladavanja toga, negativnog pristupa nacionalnim manjinama u medijima nije nimalo lagan. Promoviranje, zaštita i zastupanje različitosti svih vrsta (pa tako i etničke raznolikosti) u medijima još uvijek nije prepoznato kao prioritetan i važan zadatak. Mediji u velikoj mjeri nisu niti svjesni koliko svojim načinom pisanja i prikazivanja utječu na kreiranje manjinske politike te razumijevanje problema nacionalnih manjina od strane većinskog naroda.

Percepcija nacionalnih manjina uglavnom se stavlja u kontekst političkih zbivanja, što znači da su manjine u središtu pozornosti najčešće kao politička tema, a samim time su i izložene manipuliranju od strane nekih skupina koje su sudionici tih političkih zbivanja. Vrlo značajno je i zapažanje da pisanje o nacionalnim manjinama u incidentnom kontekstu ne zaostaje za onim političkim, a takvo pisanje pogoduje stvaranju netrpeljivosti, predrasuda i stereotipa o pripadnicima nacionalnih manjina.

III. ANALIZA DOBRIH I LOŠIH RADIJSKIH PRAKSI S PREPORUKAMA

MISLITI UŠIMA, PISATI ZVUKOM

Ljubica Letinić

Čujemo i prije nego što se rodimo: još u utrobi majke jasno razabiremo otkucaje srca, kolanje tekućina, sitne pomake. Kad umiremo, posljednji se gasi sluh. Pa ipak, tako malo vjerujemo svojim ušima, tom nevjerojatno složenom i začudnom mehanizmu koji gibanja svijeta pretvara u električne impulse što ih mozak razumije kao glas, zveket ili topot. Zvuk koji nas okružuje ugađa nam raspoloženja, akustika prostora uvelike određuje naše razumijevanje stvarnosti, svijest o povijesnoj promjeni zvučnog okoliša izoštrava slušačevu percepciju. U ranijim je društvima većina zvukova bila diskretna i isprekidana, dok je danas velik dio njih artificijelan, kontinuiran, repetitivan i siromašan značenjima. Zvukovi industrijske modernizacije narušavaju ravnotežu zvukova prirode i nadmeću se glasnoćom; u ljudskoj imaginaciji veza zvuka, odnosno buke i moći zapravo nikada nije bila narušena. No svijet danas pati od prenapučenosti zvukom: toliko je mnogo akustičkih informacija da tek rijetke mogu prodrijeti s jasnoćom – teško je znati što, ako uopće išta, slušati. I zato mi se čini važnim u vremenu apsolutne prevlasti vizualnog podsjetiti na magičnu narav zvuka, čin slušanja i priliku koju nam pruža otvoreni eter radija.

Isprva skromno i bojažljivo uvjerenje da na radijskim radionicama - osim o strogo shvaćenoj novinarskoj praksi pri tretmanu tema koje se tiču nacionalnih manjina ili, u vašem slučaju češće, kada stvarate emisije koje su upravo namijenjene pripadnicima nacionalnih manjina - valja govoriti o izvanrednom iskustvu radija, do kraja ciklusa pokazalo se jasnim i nužnim mojim zadatkom. Ovdje ću tvrditi da postoji direktna veza između radijske estetike i profesionalne novinarske etike. Počašćena prilikom da rezimiram naša zajednička druženja od Splita, preko Osijeka i Lovrana do Zagreba, pokušat ću to obrazložiti na primjeru jedne stare radijske reportaže.

...

atmosfera grada, automobili, koraci, traje pod tekstem pročitanim iz studija

Bez namjere da kupim kuću u okolici Daruvara, otišla sam onamo tragom najave o javnoj dražbi kuće, zamišljala sam licitaciju i neizostavni treći udarac čekićem o stol.

ženski glas: Vidjet ćemo je li tko položio jamčevinu od deset posto vrijednosti te tri četvrtine dijela, a to je nešto više od 18.000 kuna.

Tako je rekla odvjetnica Mira Trninić pred trošnom zgradom daruvarskog Općinskog suda. I doista, tog ranog jutra ništa nije nalikovalo dražbama

kakve viđamo na filmu, jer daruvarski Općinski sud nije *Sotheby*, kao što ni vlasnik kuće koja je toga dana bila na dražbi nije bogati mecena. Stevo Zabrdac je Srbin, povratnik.

novinarka: A gdje vi sada gospodine Zabrdac živite?

odvjetnica Trninić: U toj kući koja je predmet ovršnog postupka.

Zabrdac: Veliki Bastaji 136

Kuća Steve Zabrdca na prodaji je mimo njegove volje. On je početkom rata sa svojom obitelji otišao iz Hrvatske, a u međuvremenu je rješenje o korištenju njegove kuće dobila mnogobrojna obitelj Tunić koja uživa izbjeglički status jer je navodno izbjegla iz Skopja! Među nama novinarima ta je činjenica izazvala nemalo iznenađenje. Pokušali smo shvatiti kakav je to rat Tunićeve otjerao iz Skopja dok je Stevo Zabrdac objašnjavao što se s njim događalo 91. *Zabrdac: Pa, otišao sam '91. u prosincu za Banja Luku, u Srbiju, iz Srbije u Istočnu Slavoniju, Borovo Naselje, Opatovac*

odvjetnica Trninić Zabrdcu: Al '97. ste već stavili zahtjev za povrat svoje imovine. (zatim se obraća novinarima) Čim je ostvario od Hrvatske nove dokumente izrazio je želju za povratkom.

Zabrdac: Ja, odmah smo se javili za povratak.

novinarka: Znači, 6 godina ste čekali da vam se vrati kuća?

Zabrdac: Jeste

novinarka: Na sudu?

odvjetnica Trninić: I kroz sudski i upravni postupak koji je vođen preko regionalnog Ureda za prognanike.

Nakon što su izbjeglice iz Skopja, Tunićevi, 13 godina stanovali u Velikim Bastajima 136, Stevi je Zabrdcu izdano rješenje da se može vratiti u svoju kuću. Odvjetnici Tunićevih odgovorili su protutužbom, tražili su naknadu uloženog u kuću. Taj je iznos procijenjen na 80.000 kuna koje Zabrdac, naravno, nije imao od kuda platiti. I tako je na Općinskom sudu zakazana dražba njegove kuće kako bi se Tunićeve moglo obešteti.

...

Desetominutnom reportažom koju sam snimila 2005. godine na dražbi kuće Steve Zabrdca u Daruvaru, a koja je emitirana na Prvom programu Hrvatskog radija u emisiji 'Puls javnosti' Informativnog programa, na radionicama smo otvarali važno pitanje eksplicitnog novinarskog stava u emisijama koje potpisujemo i konstatirali dvije pogubne činjenice: nestanka reportaže iz našeg medijskog obzora i svježinu deset godina starog priloga. Iako se pitanje prava novinara na slobodu u izražavanju vlastitog mišljenja može doimati kontroverznom, ono takvim najmanje jest ako su naši prilozi ili emisije afirmacija manjinske pozicije. U današnjoj Hrvatskoj, možda jače nego ikada od zadnjeg rata naovamo, to se prije svih odnosi na nacionalnu, a za njom odmah i rodnu, spolnu, ideološku ili bilo koju drugu osobito ugroženu društvenu manjinu. Odbir tema koje će postati naša priča, način na koji im pristupamo i kako ih obrađujemo, pozicioniranje sadržaja unutar uređivačke politike, ogledalo su naše namjere. U svim drugim slučajevima, osim kada branimo pravo slabijeg, onoga koji je u manjini, jasno razlikujemo novinarstvo od aktivizma.

Reportaža, napose ona radijska, u kojoj koristimo verbalne i neverbalne elemente za sastavljanje zvučne priče - dakle, zvukove koji nemaju semantičko značenje, ali koje ne tretiramo

kao zvučne efekte, već tako da upisani u događaj govore - predstavlja esenciju novinarskog izraza. Reportaža je autentična potvrda našeg nastojanja da se metodom vlastitih očiju i ušiju uvjerimo u prirodu nekog događaja i tako, osnaženi vjerodostojnošću, taj događaj prenesemo slušateljima. Reportaža je i prilika za kreativnost u novinarskom zanatu, za lijepo pisanje i poigravanje, osim rečenicama, i zvukovima koje smo snimili. Kašalj ponekad može biti zanimljiviji od riječi. Reportaža je i bijeg od novinarske rutine u kojem karakteri ne moraju ostati plošni, odnosi pojednostavljeni (banalni), a cjelovita slika manjkava i iskrivljena. Više no u bilo kojem drugom novinarskom izrazu, u reportaži lica i sudbine postaju stvarni i životni, glasovi, jedinstveni poput otiska prstiju, rezoniraju u svojoj punini. Dakako, ako su dovoljno dobro snimljeni.

...

atmosfera iz sudnice, žamor/ glas suca iz udaljenosti: nije se pojavio nitko...

Ovoga puta nije bilo zainteresiranih, jamčevinu nije položio nitko, Zabrdcu je u pomoć priskočila odvjetnica Trninić i nakratko uspjela odgoditi prodaju. Odvjetnica Tunićevih, Saja Oulovski bila je isprva nedostupna za nas novinare.

odvjetnica Oulovski: Zar vi mislite da ću ja vama dati informaciju? Ja njih prvo moram pitati, oni ne žele surađivati, ja sam samo njihov zastupnik i radim po njihovoj uputi.

novinarka: A uputa je?

odvjetnica Oulovski: Da se proda nekretnina i da se oni naplate.

Argumenti druge strane zvuče ovako:

odvjetnica Trninić: Država je već njima osigurala smještaj, darivala građevinski materijal i mislim da bi ovo u krajnjoj liniji bilo bogaćenje na strani Tunićevih jer je ovo potraživanje s naslova ulaganja u nekretninu koja je preuzeta u stanju III kategorije ratnog oštećenja. Smiješno bi bilo da nije tragično. Gospodin Zabrdac je ušao u devastiranu kuću za koju još mora platiti za navodno uvećanje vrijednosti (listanje papira)

odvjetnica Oulovski: Tu su vam dvije istine, vi samo slušate što vam Zabrdac kaže.

novinarka: A što je druga istina?

odvjetnica Oulovski: Ovo što je presuda utvrdila. Da je Tunić uložio u kuću.

novinarka: A što je izgradio?

odvjetnica Oulovski: Evo, imam i nalaz, vještak je sve procijenio, pogledajte... (lista papire)... sve.

novinarka: Dobro, ali nije jasno zašto to Zabrdac mora platiti, nije Zabrdac od njega tražio da intervenira u kuću, i zašto je Tunić uopće gradio kad nije gradio na svom?

odvjetnica Oulovski: Slušajte, sve je po zakonu, ja sam samo njihova odvjetnica, ne možete od mene tražiti odgovore koje vam nisam spremna dati.

(pod tekstom iz studija atmosfera ulice)

Unatoč iskustvu ratnog nereda koji je tragove ostavio u svim institucijama, nikakav nam argument nije bio dovoljan da shvatimo zašto se nekome na ovakav način oduzima kuća i zašto se to zove 'po zakonu'. Privatno vlasništvo predstavlja najzaštićenije mjesto zajednice u koju bismo tako rado htjeli ući. Pa se nije nelogično pitati kako je moguće da je sud uvažio argumente koje

je odvjetnica Tunićevih s nama podijelila dok smo čekali da sudac dovrši uobičajene sudske formalnosti.

odvjetnica Oulovski: Oni su se dogovarali, nije sve ni crno ni bijelo, oni su se dogovarali, ovaj je pristao, jer je htio prodati kuću, i kad je ovaj to napravio, ovaj se predomislio, nije tu država kriva, Tunić traži samo ono što je napravio zbog prodaje.

...

Na počecima televizije u Velikoj Britaniji, novinari BBC-ja proveli su veliku anketu među građanima postavljajući im pitanje: 'Volite li više radio ili televiziju?'. Jedan dječak, zaustavljen pred svojom školom, odgovorio je bez razmišljanja: 'Radio! Tamo su mi slike bolje.' I doista, radeći za radio mi stvaramo slike u glavama naših slušatelja kao posljednjih operatera. Da bismo dosegli radio i u njemu se izrazili, moramo gledati, misliti i pisati ušima. Nema ništa logičnije do razmišljati akustički u nevizualnom mediju. Desetominutna reportaža iz Daruvara na našim je sesijama otvarala živu diskusiju, ponajviše zbog zvukova montažom ukomponiranih u cjelinu. Jedna je kolegica rekla kako ju je 'podsjetila na radio-dramu'. Dakako da se skromna daruvarska reportaža ni po čemu ne približava dramskom stvaralaštvu, no naslanja se na njega i moguće ju je slušati kao napeti sudski krimić. Verbalna oklijevanja, šapat, škrigutanje zubima, mrmljanje, dotok sline u usta, čak i buka, odlomci isprekidanog razgovora, štucanje, kašalj, mucanje, gubitak daha – sve su to akustički odsječci stvarnosti koji će biti detalj, možda i presudan, da našu priču potvrdi kao autentičnu. Na snimanju reportaža važno je ne gasiti mikrofon.

...

ulazak u auto, vožnja

Krenuli smo prema Bastajima ne bili smo se i sami uvjerali što je to Tunić u vrijednosti od 80.000 kuna napravio na kući Steve Zabrdca. Njegova se priča o prethodnom dogovoru ponešto razlikuje od one koju nam je ponudila odvjetnica Oulovski. Čini se da se nije predomislio Zabrdac.

Zabrdac, u autu: Mene ne interesira 'oćeš li ti kupiti kuću ili ne, kaže, ja bi najvolio uzet dva placa, pa ću dobit od države materijal, i ja kažem: nema problema, kako hoćeš, samo mi kuću oslobodi, a on kaže: ja tebi kuću oslobodit' neću dok mi ne daš 80.000 kuna. 8.000? Ne, ne, 80.000. Izade sudski vještak i procjeni 43.600 i neki PDV, a mene zanima oklen tu PDV kad se to ne kupuje u trgovini. Jer da sam ja odustao, da neću prodat, a on u međuvremenu napravio nešto, ja bi moro da razmišljam zašto sam ja sad to uradio kad je čovjek bio siguran u mene da ću ja prodat, al ja njemu nisam nikada reko da ć' prodat. Al ja vidim da je on meni uništio, i reko je: ja iz kuće neću.

novinarka: Je li ovo vaša kuća?

Zabrdac: Jes, to je ta...

atmosfera sela, kokoši, zaustavljanje motora auta, zatvaranje vrata, koraci po šljunku

Zabrdac: Evo vidite, to je moje imanje, i pogledajte odma' koliko ta ograda vrijedi, kaže nova ograda, nova žica, novi stupci, a ništa.

glas susjeda iz daljine/ dok Zabrdac odgovara približavamo se supruzi Steve Zabrdca, čuje se lavež

novinarka: Kao se pas zove?

gospođa Zabrdac: Bundi.

novinarka: Kako se vi gospođo nosite s ovim?

gospođa Zabrdac: Razbolili smo se, sve od sekiracije, toliko nas gnjavi, a oni sebi napravili dvije kuće.

novinarka: Jesu li Tunićevi još tu?

gospođa Zabrdac: Tu su, al oni ne daju ni da se snimaju ni slikaju.

Otišli smo na drugu stranu ulice gdje u novim, još neožbukanim kućama žive Tunićevi.

zvonce, otvaranje vrata

novinarka: Bili smo sad na sudu, kuća Tunićevih, vi znate nešto o tome?

ženski glas: Mi nemamo ništa da pričamo. Mi imamo nekoga koji nas zastapuje tamo i na sud i svugde.

novinarka: Zašto nećete da govorite?

ženski glas: Nismo i nećemo da govorimo.

Pa smo otišli iz Bastaja s nevjericom kojoj u ovoj zemlji nema mjesta. Jer trebala bi biti normalna baš svaka nelogičnost kojih u ovoj priči ne manjka: civil koji je izbjegao pred ratom sudskim putem mora iz svoje kuće istjerivati onoga koji mu se u kuću uselio, taj netko useljen smatra, a zakon mu to i omogućava, da mu je vlasnik dužan nadoknaditi ono što je u toj kući napravio dok se njome koristio. Sud će mnogo godina kasnije to uvažiti: iako vlasnik nije tražio, dužan je stanaru isplatiti uloženo. Ni u jednom trenutku taj isti sud neće se pitati kako je moguće 13 godina u nečijoj kući živjeti besplatno i kako su tri stare daske postale vrijedne 80.000 kuna. Logično da se neće pitati, jer u kući je besplatno živio Hrvat, izbjeglica iz Skopja, a u svoju se kuću želi vratiti izbjegli pravoslavac iz Hrvatske. Posumnjati u zdrav razum ovakvih sudskih presuda, a ova nije jedina takva, najsigurniji je put za status koji se neće honorirati tuđom kućom: za status hrvatskog izdajice.

...

Osim žanrovski, ovakva vrsta govora na tadašnjem Prvom programu Hrvatskoga radija bila je iznimka, a ne pravilo. Tadašnji urednik emisije prilog je najavio riječima: 'A sada priča o jednom osobnom slučaju iz Daruvara.' Dakako da slučaj dražbe kuće Steve Zabrdca nikako nije bio osoban, no trebalo je s valova javnog radija obezvrijediti pojavu sistemskog sudskog nasilja nad povratnicima. Isto tako, na našim je slušanjima netko primijetio kako je reportaža utuživa jer u njoj komentiramo sudsku presudu. Primjedba je deplasirana jer je u konkretnom slučaju bila riječ o završenom sudskom postupku koji novinari smiju komentirati, no iskoristit ću ovu priliku da podsjetim na odgovornost za izbor kao suštinu etički ustrojenog novinarstva i na autocenzuru. Nju generiraju nama nadređeni urednici, nerijetko produžene ruke vlasnika medija ili uprava, loša iskustva naših kolega, politički centri moći, manipulatori nespornostima i opća, uvriježena mišljenja ukorijenjena u našim sredinama. Kako bismo se obranili od opasnosti koja je uvelike nagrizla novinarsku struku, od presudne je važnosti vješto baratati medijem u kojem se izražavamo, jednako kao i sigurno ovladati materijom o kojoj govorimo, jer je to izvor našeg profesionalnog samopouzdanja. Jedino iz njega možemo stvoriti autorski glas koji će osnažiti i našu novinarsku poziciju, ali važnije od toga, glasove, priče, poruke i značenja koje smatramo važnim prenositi u nastojanju da manjinsku poziciju uključimo u javni život.

IV. ANALIZA DOBRIH I LOŠIH TELEVIZIJSKIH PRAKSI S PREPORUKAMA

Sanja Pleša

Televizija je s profesionalnog aspekta najzahtjevniji medij: osim dobre „priče“, nužna je jednako dobra „slika“, zbog čega kvaliteta televizijskih priloga ovisi o angažmanu velikog broja stručnjaka. Stoga test tolerancije i nediskriminacije televizijski novinar prolazi svakodnevno u redakciji i na terenu, usko surađujući sa širokim krugom ljudi različitih interesa, struka, radnih navika pa i nacionalnosti i drugih obilježja. Jezik ravnopravnosti i dijaloga nužan je, dakle, u svakodnevnom radu televizijskog novinara, a takav pristup trebaju bez iznimke njegovati i u svojim priložima jer mediji snažno utječu na formiranje javnog mnijenja. Nužno je njegovati svijest profesionalaca koji rade u medijima o potrebi za međukulturnim dijalogom i o suradnji koja nadilazi etničke, kulturne, vjerske i jezične granice uz želju da se promiče kultura tolerancije i uzajamnog razumijevanja, a imajući u vidu ulogu informiranja javnosti.¹

U bijeloj knjizi o međukulturnom dijalogu „Živimo zajedno jednaki u dostojanstvu“ navodi se kako se od medija zahtijeva da objavljuju objektivne informacije i suvremeno mišljenje, a da se bore protiv stereotipa. Novinari moraju imati slobodu da izraze svoje mišljenje, uključujući i davanje vrijednosnih sudova, ali moraju i snositi odgovornost za pribavljanje i širenje objektivnih informacija. Mediji trebaju osmisliti načine za zajedničko djelovanje i zajedničku produkciju, na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, programskog materijala koji dokazuje svoju vrijednost mobilizirajući javno mnijenje da reagira protiv nesnošljivosti i da poboljšava odnose između zajednica. Svaki oblik etiketiranja osoba koje pripadaju manjinskim i socijalno zanemarenim skupinama u javnom govoru mora se zabraniti.

Ovim načelima treba se voditi prilikom izvršenja svakodnevnih novinarskih zadataka. Pretpostavka za kvalitetno praćenje manjinskih pitanja je poznavanje hrvatskog zakonodavstva, ali i međunarodnih dokumenata koji osiguravaju prava nacionalnih manjina. Osnovna zadaća novinara proizlazi upravo iz dobrog poznavanja zakonskih okvira, međunarodnih ugovora, konvencija i povelja, a to je informiranje manjina o njihovim pravima te mogućnost novinarske reakcije na kršenje tih prava. Na žalost, kršenja prava, govor mržnje, netolerancija, etiketiranje i poticanje stereotipa vrlo su česti u javnom prostoru, a dužnost je novinara da na to reagira. To su teme kojima se vrlo često bavimo u multinacionalnom magazinu Prizma, emisiji HTV-a koja se emitira od 1993. godine.

¹ Bijela knjiga „Živimo zajedno jednaki u dostojanstvu“, Vijeće Europe 2008.

Održavanje kontakata s pripadnicima manjina

Specijalizirane emisije poput Prizme imaju svoje prilike i prijetnje, snage i slabosti. Prilike su svakako da u novinarskim priložima i studijskim razgovorima razbija predrasude i ruši stereotipe, može utjecati na širok raspon društvenih fenomena i stvarati pozitivno ozračje za pripadnike manjina, no prijetnje takvog načina informiranja manjina je getoiziranje manjinskog sadržaja, ali i stalna publika koja se slaže s porukama emisije. Zato je osnovni cilj privlačenje što većeg broja gledatelja, a to se može samo kvalitetno obrađenim temama koje svojom atraktivnošću privlače i gledatelje kojima manjinski sadržaji nisu zanimljivi. Snaga bi takve emisije trebala ležati u utjecaju i povjerenju manjinske zajednice, kao i stvaranju sadržaja zanimljivog većini. A to se može postići samo direktnim kontaktima s pripadnicima manjina, s kojima treba graditi odnos međusobnog razumijevanja, uvažavanja i poštivanja. No, pri odabiru i obradi tema valja se voditi isključivo novinarskim i uredničkim standardima.

Kontakti s predstavnicima manjina nepresušan su izvor tema koje se novinarski mogu obraditi. Od problema s kojima se suočavaju u svakodnevnom životu, do tema vezanih uz njihovu kulturu i tradiciju. Vrlo često se zaboravlja utjecaj pripadnika manjina na razvoj hrvatskog kulturnog i povijesnog identiteta, njihov utjecaj na gospodarstvo, znanost i sport. Upravo su to teme koje mogu predstavljati novinarski izazov, ali i priliku da se o tome obrazuje većina.

Kontakti s predstavnicima manjina dugo se grade i mogu se vrlo lako narušiti, zbog čega treba voditi računa o načinima komunikacije. Pripadnicima manjina treba se pristupati kao osobama i tako ih portretirati. Naime, može se dogoditi da nastup „*ja sam novinar koji želi o vama ugroženima raditi prilog jer mislim da sam upravo ja taj koji ga može riješiti*“ - može imati upravo suprotan rezultat: može dovesti do toga da nemate prilog, ali ni vrijednog sugovornika u budućnosti koji vam može pomoći u sagledavanju određenog problema iz manjinskog kuta.

Upoznajte važne institucije i organizacije

Pritom je vrlo važno imati na umu i sve mjerodavne institucije koje treba kontaktirati kada su u pitanju manjinske teme. Kada je riječ o temama koje su vezane uz problem ostvarivanja manjinskih ili drugih prava, važno je znati tko je odgovoran za njihovo poštivanje. Primjerice, ako je riječ o nemogućnosti ostvarivanja prava povratnika, treba znati da su, uz manjinske udruge koje se bave tom problematikom, obavezni sugovornici u prilogu i odgovorni iz Državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje, ali tu je i Ured UNHCR-a koji je partner u provedbi Regionalnog programa stambenog zbrinjavanja. Najčešće su u proces povratka uključene i razne državne tvrtke; primjerice HEP, ako govorimo o struji, Hrvatske ceste, ako je riječ o prometnoj povezanosti povratničkih sredina s ostatkom Hrvatske itd. Kada su u pitanju teme vezane uz dostupnost obrazovanja na manjinskom jeziku, važno je znati da Agencija za odgoj i obrazovanje ima prosvjetne savjetnike za obrazovanje na manjinskim jezicima za sve manjine koje koriste pravo obrazovanja na svojem jeziku. Isto tako, kada je riječ o dostupnosti obrazovanja djeci, pripadnicima romske nacionalne manjine, sugovornike treba tražiti u školama koje pohađaju, nadležnom Ministarstvu, ali i nevladinim udrugama Roma te udrugama koje svoje djelovanje posvećuju obrazovanju. Naravno, uvijek o određenom problemu treba svjedočiti pripadnik manjine koji se s tim problemom suočava.

Prilikom snimanja priloga uvijek treba paziti da se pripadnike manjina ne prikaže kao izolirane, isključene članove našeg društva. Pri snimanju, pisanju i montiranju priloga treba voditi računa i o tome da unutar same manjinske zajednice postoje različita mišljenja i različita

viđenja određene teme ili problema i pri tom se treba voditi načelima novinarske struke: zastupljenosti obje strane.

Prilikom uređivanja emisije posvećene nacionalnim manjinama, prema uredničkoj i novinarskoj procjeni, teme se mogu obraditi kroz sve TV formate: od kratke vijesti, izvještaja, studijskog razgovora ili razgovora snimljenog na terenu do reportaže. Međutim, u uvjetima u kojima je u redakcijama novinara sve manje, a produkcijski uvjeti nedostatni - vrlo je teško stvarati dobru emisiju.

Olakšajte si posao

Nekoliko je načina da se posao olakša u takvim uvjetima:

- stvaranje kalendara događaja: na jednom mjestu, po datumima upisati sve važne praznike određenih nacionalnih manjina (za priloge o kulturi i tradiciji), rođendane istaknutih pripadnika manjina koji su utjecali na razvoj Hrvatske (za priloge o povijesti manjina na ovim prostorima), važnih manjinskih događaja i manifestacija (primjerice Dani makedonske kulture, Dani mađarske kulture, Lipovljanski susreti i sl.). Uz kalendar događaja vrlo je lako planirati sadržaje emisije unaprijed i u vrijeme koje je na raspolaganju snimiti temu koja će biti objavljena uz određeni datum
- razgovarajte s kolegama o temama i priložima objavljenima u emisiji i o samoj emisiji. Ako vas više radi na projektu manjinske emisije, održavajte redovite kolegije na kojima ćete razgovarati o objavljenim temama i o onima koje tek želite objaviti
- svim problemima o kojima izvještavate možete se vratiti nakon nekog vremena i provjeriti je li problem riješen i kako (*follow up*)
- vodite računa da u emisijama imate zastupljene razne teme – od političke participacije, obrazovanja, egzistencijalnih problema do kulture, tradicije i sporta
- posebnu pozornost obratite na interkulturalne događaje i na događaje u kojima sudjeluje više manjina
- koristite kontakte s pripadnicima manjina kao izvorište tema
- stvorite popis stručnjaka vezanih uz određene teme koje se tiču nacionalnih manjina
- stvarajte popise tema u natuknicama koje možete postupno razrađivati, istraživati i na kraju snimati
- prije odlaska na snimanje posvetite određeno vrijeme planiranju snimanja i dogovaranju sugovornika, ali i istraživanju same teme - dobro pripremljeno snimanje znači korištenje kraćeg termina snimanja, ali s boljim učinkom
- pri izlasku na teren i snimanju priloga držite se teme koju ste došli snimati. Ako vam se pri tome otvori nova tema, nemojte taj dio materijala koristiti i širiti prilog na nekoliko tema, već snimljeni materijal ostavite za novi prilog. Imat ćete dio drugog priloga, a osnovni prilog koji ste snimali bit će zaokružena, nerazvodnjena, cjelina
- razgovarajte sa snimateljem o temama koje snimate, objasnite mu što prilogom želite postići i što želite da snimi – slika je presudan dio vašeg priloga, a zbog kratkih termina snimanja važno je reći koliko planirate da će prilog trajati, koliko ćete izjava snimiti itd. Prije dolaska na snimanje treba upozoriti sugovornike na kratak termin i zamoliti ih da vam izjave daju u vrijeme koje vama odgovara

- prilikom snimanja izjava postavljajte konkretna pitanja - kada su u pitanju događaji, a kada su u pitanju portreti, reportaže ili osobna svjedočanstva o teškim životnim situacijama planirajte više vremena za snimanje kako biste imali dovoljno vremena da sa sugovornikom razgovarate onoliko koliko mu/joj je potrebno da se „otvori“. Pritom vodite računa da kada razgovarate sa sugovornikom stojite tik uz objektiv kamere jer jedino tako gledatelj može ostvariti kontakt sa sugovornikom: gledajući u vas tako se obraća i gledatelju
- snimate sugovornike u njihovim svakodnevnim situacijama. Ako, primjerice, snimate koreografa folklornog društva snimate ga svakako i na probi folkloru, razgovarajte s članovima društva o njemu; ako snimate portret umjetnika snimate ga u ateljeu i zamolite ga da pred kamerom slika ili, još bolje, da daje izjavu slikajući; ako snimate portret osobe koja ima više interesa, snimate je i kod kuće, i na poslu, i u manjinskoj udruzi i slično
- ako snimate razgovor u studiju ili na terenu, vodite računa o vremenu koje vam je na raspolaganju u emisiji, pripremite pitanja i upozorite sugovornika na vrijeme koje vam je na raspolaganju: dogovorite sa snimateljem ili kameramanom da vam javi koliko traje intervju (na pola vremena, dvije minute ili minutu prije kraja) jer ćete tako manje vremena utrošiti u montaži na kraćenje intervjua, štedite i svoje i sugovornikovo vrijeme, termin snimanja i studija, termin montaže
- kada god je to moguće, angažirajte pripadnike manjina za stručne suradnike
- omogućite sugovornicima da govore svojim materinskim jezikom

Bez govora mržnje (i senzacionalizma), molim

Kada je riječ o najgledanijim emisijama, onim informativnim, ne smije se manjinskim temama pristupati senzacionalistički. Posebnu pozornost treba obratiti na izjave koje se mogu okarakterizirati kao govor mržnje, koje potiču stereotipe i netoleranciju. Dužnost je novinara da se ogradi od takvih izjava, da naglasi da je riječ o neprimjerenim izjavama, a nikako da ih podupire ili samo objavi u prilogu bez komentara, misleći da time što je objavio izjavu sugovornika ne snosi za nju nikakvu odgovornost. Novinar mora biti svjestan jačine svojih riječi i utjecaja koji ima na gledatelja i zato se mora jasno ograditi od takvih izjava.

Sve teme koje se objavljuju u specijaliziranim emisijama mogu svoje mjesto naći i u informativnom programu, obrađene na drugačiji način, kao kraće teme s najavom (*Više o tome pogledajte u informativnoj emisiji*). Takav *cross promotion* uvijek je koristan za emisije koje vrlo često nemaju atraktivan termin emitiranja.

No, iako je vrlo važno da manjine imaju svoj medijski prostor koji im je osiguran specijaliziranim emisijama, nužno je priloge o manjinama objavljivati i u emisijama posvećenima kulturi, zabavnim, sportskim emisijama. Različiti aspekti manjinske kulture i identiteta mogu biti utkani i u priloge za druge specijalizirane TV sadržaje. To im osigurava mjesto u vašem programu koje imaju i u našem društvu, potičući tako njihovu integraciju.

V. POPIS RELEVANTNIH TEMA NASTALIH NA RADIONICAMA

- Preispitati udio manjina u javnim i državnim službama, posebno u vojsci i policiji
- Manjine u percepciji građana
- Naglasiti doprinos manjina povijesti, kulturi, Domovinskom ratu
- Tradicionalni obrti manjina
- Ekonomski problemi manjina
- Tople ljudske priče/portreti
- Terenske, reportažne priče
- Problemi koje dijelimo svi (nezaposlenost, loša infrastruktura...)
- Povijesni pristup manjinama
- Utjecaj kulinarske i sličnih manjinskih tradicija na RH
- Socijalna pitanja
- Podijeljeno obrazovanje
- Obratiti pažnju na slabije zastupljene manjine
- Višestruke manjine (manjine unutar manjina)
- Netipični predstavnici manjina
- Povratak (pravno-politički aspekti, ekonomski, kulturni, psiho-socijalni)
- Procedure ostvarivanja prava povratnika
- Programi manjina usmjereni prema senzibilizaciji većine

- Uloga i rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te manjinskih zastupnika na lokalnoj i regionalnoj razini
- Praktična prava manjina (stipendije, zapošljavanje, razne prednosti...)
- Prekogranična suradnja i drugi EU fondovi
- Život u pograničnim područjima i suradnja
- Manjinsko obrazovanje (sadržaj udžbenika, povijest manjina, posebice Roma)
- Diskriminacija po nacionalnoj osnovi
- Rasna diskriminacija Roma
- Pozitivni primjeri s naglaskom na to da o manjinama pričaju kolege, poslodavci, prijatelji, susjedi, profesori – bez obzira na nacionalnost (prikazivanje pripadnika manjina prvenstveno kao osoba)
- Višejezične slikovnice i knjige
- Načini praćenja ostvarivanja manjinskih prava i njihova zloupotreba
- Suradnja među manjinama i zajednički projekti
- Rad koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina
- Odnos manjina s matičnim zemljama
- Teme posvećene mladima
- Manjinska parlamentarna
- Obrazovanje manjina o pristupu medijima
- Nacionalna pripadnost slavni osoba i političara (*outing* kao podrška izražavanju manjinskog identiteta)

VI. PRAKTIČNI SAVJETI ZA RAD S NACIONALNIM MANJINAMA

Dobra novinarska praksa u izvještavanju o manjinama

- Dubinsko izvještavanje
- Davanje pozadinskih (podupirućih) informacija
- Objašnjavanje zakonodavnog okvira
- Shvaćanje učinka vlastitog rada
- Davanje glasa nevidljivima
- Pokazivanje poštovanja
- Podizanje svijesti o različitosti
- Izbjegavanje stereotipa
- Protivljenje diskriminaciji
- Davanje šire slike

Izvor: Getting the facts right: Reporting ethnicity and religion (Media Diversity Institute, 2012.)

Preporuke za novinare

- Upoznajte antidiskriminacijsko zakonodavstvo
- Koristite pristup orijentiran na dijalog
- Koristite širu mrežu stručnjaka
- Pružite pozadinske informacije
- Stavite činjenice u kontekst
- Portretirajte ljude kao ljudska bića, a ne kao pripadnike manjine

- Izbjegavajte negativne oznake
- Odvojite činjenice od mišljenja, ali tretirajte mišljenja kao važna

Izvor: Getting the facts right: Reporting ethnicity and religion (Media Diversity Institute, 2012.)

Preporuke za urednike

- Organizirajte in-house treninge za novinare
- Ohrabrite iskusnije novinare da daju podršku manje iskusnima
- Poduprite najbolje novinarske prakse
- Stvorite kulturu tolerancije u redakciji
- Pozovite pripadnike manjina u redakciju
- S odjelom ljudskih resursa pazite na raznolikost zaposlenih u redakciji
- Razvijte interne uredničke etičke smjernice

Izvor: Getting the facts right: Reporting ethnicity and religion (Media Diversity Institute, 2012.)

Savjeti za izvještavanje o manjinama

- Uvijek je nužno uključiti pripadnike manjine kao sugovornike u prilogu
- Pazite na jezik (uvreda je Albance zvati Šiptarima, Rome Ciganima iako se oni tako ponekad međusobno zovu)
- Pregledajte tekst kako bi pronašli eventualne predrasude, stereotipe ili generalizacije
- Pazite s izrazima „kao što je poznato“ ili „očito je“ jer obično odražavaju predrasude samog novinara ili njegove društvene grupe
- Izbjegavajte korištenje crno/bijelih izraza i gledišta. Posebno kod konfliktnih situacija jer su one najčešće jako složene
- Uključivanjem pripadnika drugih etničkih grupa u redakcije potiče se uravnoteženiji pristup izvještavanju, ali se i širi publika
- Pronađite neobične načine pisanja i izvještavanja o svakodnevnim problemima. Provedite cijeli dan s pripadnicima manjine kako bi razumjeli njihov život, običaje i probleme. To će vam pomoći u smanjivanju vlastitih

predrasuda, prikladnijem korištenju riječi za opisivanje članova te grupe

- Održavajte kontakt s ljudima iz pojedine etničke grupe, budite informirani
- Ne tretirajte etničke manjine kao da su monolitne. Razgovarajte sa što više ljudi i predstavite njihova različita mišljenja
- Budite skeptični, provjerite činjenice
- Izbjegavajte uvrštavanje uvredljivih izjava u priloge, pa i ako se radi o političarima ili svećenicima. Parafrazirajte ih. Ako ih citirate, napomenite da pripadnici manjine njihove riječi smatraju uvredljivima

Izvor: Reporting Diversity Manual (David Tuller, 2002.)

Savjeti za intervjuiranje pripadnika etničkih manjina

- Budite osjetljivi i promišljeni. Shvatite da se pripadnici manjina mogu bojati razgovora s novinarima. Ohrabrite ih razgovorom o njihovom poslu, obitelji, hobiju – kako bi im pokazali da ih ne doživljavate isključivo kao manjinu
- Poštujte uvjete koje vam sugovornici postave: neki ne žele da im se objave ime i prezime, drugi dozvoljavaju da im objavite samo ime, ali bez spominjanja prezimena ili grada u kojemu žive – kako ih se ne bi moglo identificirati
- Dogovorite mjesto snimanja koje najviše odgovara sugovorniku, bilo da se radi o njihovom uredu, stanu ili dvorištu
- Neka vam svoju priču ispričaju kako oni žele pa makar počeli o tome kako je sve počelo prije 10 ili 20 godina. Važno je da osigurate dovoljno vremena, a ovako ćete dobiti opušteno i iskrene sugovornike
- Sastavite unaprijed listu pitanja, ali budite fleksibilni. Važnije je da pažljivo slušate, kako vam ne bi promaklo nešto čega niste ni bili svjesni i kako bi mogli postaviti važna potpitanja
- Koliko god bili različiti od vas, ne propovijedajte im o tome kako bi oni trebali živjeti. Ako imate osuđujući stav, dobit ćete zatvorene sugovornike
- Pokušajte osvijestiti vlastite predrasude o manjini o kojoj izvještavate i potom izbacite takva pitanja ili dijelove priče koju pripremate
- Zapamtite da su vaši sugovornici stručnjaci! Nisu samo doktori i znanstvenici stručnjaci – svatko je stručnjak kada se radi o njegovom životu. Ne pretpostavljajte da već znate sve što će vam oni reći
- Na kraju razgovora pitajte ih znaju li druge ljude koji bi također željeli dati izjavu

- Povrh svega, budite pažljivi u načinu korištenja informacije. Kada netko pristane na razgovor s vama, čini vam uslugu. Učinite i vi njemu/njoj uslugu tako što ćete izvijestiti pažljivo i suosjećajno. Lako je zaplašiti ljude korištenjem stereotipa ili jezika mržnje prema drugima i drugačijima. Vaš zadatak je suprotan – pomoći publici da razumije drugačije od sebe i da s njima suosjeća, umjesto da ih se boji

Izvor: Reporting Diversity Manual (David Tuller, 2002.)

Provjera poštovanja različitosti

- 1.** Jesam li svjestan/a svojih predrasuda o pitanjima, temama i osobama o kojim izvještavam?
- 2.** Znam li koju snagu imaju slika, riječ, zvuk i glazba koje koristim u prilogu?
- 3.** Je li u temi o kojoj izvještavam važna nacionalnost?
- 4.** Jesu li sve činjenice koje objavljujem provjerene? Koristim li ispravne termine u prilogu?
- 5.** Razgovaram li s kolegama koji su iskusniji u izvještavanju o manjinama i manjinskim temama? Razgovaram li o temi s kolegama pripadnicima manjina?
- 6.** Kako odabirem sugovornike? Zato što su relevantni ili zato što će privući gledatelje?
- 7.** Trudim li se pronaći različita mišljenja unutar manjinskih zajednica?
- 8.** Jesu li pripadnici manjina u mom prilogu iz pravih razloga?
- 9.** Provjeravam li sve strane i razvijam li tako priču?
- 10.** Jesam li spreman/a prihvatiti izazov i naći nove sugovornike s idejama koje će dati nov pogled na dominantno mišljenje o temi?
- 11.** Provjeravam li ima li stereotipa u mojem tekstu?
- 12.** Razmišljam li o tome kakav će utjecaj moj prilog imati ne samo na gledatelje već i na aktere u njemu?
- 13.** Pokušavam li uvesti raznovrsnost u redakciju angažiranjem pripadnika manjina?
- 14.** Zanimaju li me kulture koje su drugačije od moje i jesam li spreman/a pripremati priloge o drugim kulturama i njihovim posebnostima?

Izvor: www.ebu.ch

VII. SINOPSIS I EMISIJA NASTALI NA RADIONICAMA

Split, 10. - 11. travnja 2015.

Sinopsis magazinske emisije (radio). Trajanje: 28' 10''

RADIO	STUDIO	TONSKE SNIMKE	TRAJANJE
	(JINGL, NAJAVE, ODJAVA)	(GOVOR, GLAZBA, ATMOSFERA)	
	JINGL NAJAVNI		30''
	NAJAVA TEMA (DJ TALK)		30''
	KRATKI BREAK		5''
	PRILOG: SVJETSKI DAN ROMA	Uvodno objašnjavamo Svjetski dan Roma. Pričamo s dvije splitske romske obitelji – jedni žive u barakama u Kopilici, a drugi koji se bave trgovinom imaju štand na Pazaru (kako žive, školuju li se, jesu li zaposleni). TON: Članovi prve obitelji TON: Članovi druge obitelji Anketa: percepcija Roma među Splićanima	3'
	JINGLE KRATKI		5''
	PRILOG: TALIJANSKA OSTAVŠTINA U SPLITU	U uvodu dajemo povijesnu perspektivu. Prikazujemo podatke o tome koliko se u Splitu u osnovnim školama uči talijanski jezik, a koliko je tražen u školama stranih jezika. Snimamo Zajednicu Talijana, koja organizira besplatne tečajeve talijanskog jezika. Razgovaramo s polaznicima tečaja. TON Antonela Tudor Tomaš, potpredsjednica Zajednice Talijana Anketa: Što su Talijani ostavili Splitu	3' 30''
	JINGL KRATKI		5''

PRILOG: PORTRET SVETE PANKERA	Razgovor o životu Svetozara Jovanovića (Sveto Panker). Počinjemo s punk glazbom. Sveto priča o životu u Splitu, o mladosti. Donosimo priču kako je prisilno izbačen iz stana iako je bio hrvatski branitelj. Sveto je urbana legenda pa o njemu u prilogu govore i drugi Splićani. TON: Fon Biškić, o Sveti kao prijatelju	3' 30''
JINGL EURO BLACK NATION (ROMSKI RAP)		10''
NAJAVA TEMATA O ROMSKOJ MANJINI (ZBOG SVJETSKOG DANA ROMA)		20''
PRILOG: ŽIVOT ROMA U DARDI	Odlazak u Dardu i zvuk atmosfere na izložbi „Romski otvoreni muzej“. Izjava najmlađih Roma, organizatora izložbe i predsjednika mjesne zajednice koji govori o brojčanom stanju Roma u Dardi.	2' 30''
ČITANO: OBRAZOVANJE ROMA	Nadovezujemo se na statističke podatke govoreći o obrazovanju Roma.	45''
TON: USPJEŠNI ROMI	Izjava ravnatelja i romskog učenika, najuspješnijeg u školi	1'
ČITANO: ZAPOSLENOST ROMA	Komentar statusa obrazovanja Roma, statistički podaci o zaposlenosti i zanimanja za koja se opredjeljuju Romi	1'
TON: RAVNATELJ ŽUPANIJSKOG HZZ-A	Ravnatelj županijskog HZZ-a govori o zapošljavanju Roma. Spominje udruhu koja se bavi socijalnim poduzetništvom i zapošljava Romkinje	1' 30''
NAJAVA PRILOGA		20''
PRILOG: ROMKINJE KOJE SU ZAVRŠILE SREDNJU ŠKOLU	Donosimo iskustvo Romkinja koje su završile srednju školu najviše su zahvalne učitelju.	2'
ČITANO: PROFIL UČITELJA	Profil učitelja, opis njegova rada, altruistični motivi	45''

TON: UČITELJ	Učitelj govori o svom radu i pomoći Romima. Učitelj spominje bend Euro black nation. Isječak glazbe benda	1' 30''
PRILOG: EURO BLACK NATION	Na probi smo benda koji spominje „Ciganski bal“, koji je izbačen iz baranjske turističke ponude. Zvuk atmosfere, glazba, komunikacija među članovima benda. Izjave članova benda	3'
ČITANO: O CIGANSKOM BALU	Nadovezujemo se na spominjanje Ciganskog bala, spominjući povijest tog događanja, njegovu kulturnu važnost, atraktivnost za turiste	1'
ČITANO: KRITIKA TURISTIČKE ZAJEDNICE	Kritiziramo Turističku zajednicu Baranje zbog indirektnog izbacivanja Ciganskog bala iz turističke ponude	45''
ODJAVA EMISIJE		20''

Sinopsis magazinske emisije (TV). Trajanje: 29' 55''

TV	TEMA	OFF / TONOVI / SLIKA	TRAJANJE
	(NAJAVA, ODJAVA, JINGL)		
	ŠPICA		30''
	UVODNA NAJAVA SADRŽAJA		30''
	JINGL: AKTUALNO NAJAVA PRILOGA		20''
	PRILOG: SVJETSKI DAN ROMA	<p>Snimamo splitsku romsku obitelj: primjer pozitivne integracije. Supruga donosi kolače na posao kolegicama i kolegama povodom Svjetskog dana Roma.</p> <p>TON: Supruga daje izjavu na radnom mjestu</p> <p>TON: Kolege</p> <p>TON: Poslodavac</p> <p>Nisu svi te sreće.</p> <p>Grafika: podaci o obrazovanju i (ne)zaposlenosti Roma</p> <p>TON: Saborski zastupnik romske manjine</p> <p>TON: Predsjednik Sabora</p> <p>TON: Predsjednica RH</p> <p>TON: Dijete iz romske obitelji sa svojim pogledima na budućnost</p>	3'

NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: GODIŠNJICA USPOSTAVE NDH	<p>Prilog počinjemo stavljanjem vijenca splitskog gradonačelnika pod spomenik postrojbe HOS-a nazvane po ustaškom satniku Rafaelu Bobanu</p> <p>Grafika: Podaci o žrtvama ustaškog režima, posebno na području Splita</p> <p>TON: Ana Lebl, predsjednica Židovske općine u Splitu govori o ustaškim zločinima, židovskoj zajednici u Splitu i njenom utjecaju na kulturu i povijest grada. Prikaz povijesti i rada knjižare Morpurgo.</p> <p>TON: direktor</p>	2' 30''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: DATUM IZBORA ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE MANJINA JOŠ NIJE POZNAT	<p>Anketa: znate li kada su izbori i hoćete li na njih izaći?</p> <p>STAND UP: mali broj biračkih mjesta</p> <p>TON: Politički predstavnik manjine</p> <p>TON: Ministarstvo uprave</p> <p>TON: Stručnjak za izbore</p>	2'
JINGL ISTRAŽUJEMO		5''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: ZAPOŠLJAVANJE MANJINA U VOJSKI	<p>Potencijalni pripadnik Oružanih snaga RH, pripadnik srpske manjine. Javljao se neuspješno na natječaj</p> <p>TON: potencijalni vojnik</p> <p>Zakonske obveze zapošljavanja manjina.</p> <p>TON: politički predstavnik Srba</p> <p>Grafika: Podaci o broju zaposlenih manjina u vojsci</p> <p>TON: Stručnjak/analitičar</p> <p>TON: Odlikovani pripadnik HV-a, član manjinskog naroda</p>	4' 30''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: TURISTIČKA SEZONA	<p>Istražujemo kako je sezona pripremljena za strane turiste. Slika trajekta i turista koji se iskrcavaju na obalu</p> <p>Anketa: Pitamo strane turiste znaju li kome će se obratiti za eventualnu pomoć. Istražujemo jesu li se manjinske zajednice u Hrvatskoj pripremile za dolazak njihovih sunarodnjaka. Nude li i kakvu pomoć surađuju li s policijom i turističkim zajednicama.</p> <p>TON: Zajednica Talijana</p> <p>TON: Turistička zajednica</p> <p>Slikom pratimo dijeljenje letaka za turiste.</p> <p>TON: MUP</p> <p>TON: Prometna mladež</p>	2' 30''

JINGLE MANJINSKI UTJECAJI		5''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: DOPRINOS TALIJANSKE KUHINJE	<p>Kuhar u poznatom splitskom restoranu kuha i priča o specijalitetima talijanske kuhinje TON: Veljko Barbieri o talijanskoj kuhinji, njenom prihvaćanju u Dalmaciji Snimamo splitsku obitelj dok objeđuje talijanska jela, poput špageta ili pice. Pričaju o svom jelovniku, talijanskim jelima i njihovom utjecaju na svakodnevni život Splitskana TON: Nutricionist govori o utjecaju talijanske (mediteranske) kuhinje na zdrav život</p>	3' 30''
JINGLE KULTURA		5''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: KULTURNI ŽIVOT BOŠNJAČKE MANJINE	<p>Snimamo probu za premijeru predstave u kojoj su scenarist i glumci mahom članovi Bošnjačkog društva TON: Glumci, scenarist Najavljujemo premijeru Snimamo Klub ljubitelja sevdaha TON: Članovi kluba (Bošnjaci, Hrvati i drugi) Na kraju zajedno pjevaju sevdalinku</p>	2' 30''
JINGLE PORTRET		5''
NAJAVA PRILOGA		15''
PRILOG: PORTRET MAKEDONCA KOJI JE PROJEKTIRAO POLJUD- SKU ATLETSKU STAZU	<p>Makedonac šeće po stazi, priča o njenom projektiranju, Hajduku... TON: Zdravko Reić, govori o povijesti Poljuda Anketa: Pitamo Splitskane znaju li tko je projektirao poljudsku stazu TON: Atletski klub Hajduk Snimamo Makedonca u svakodnevnim aktivnostima s prijateljima. Priča kako mu je živjeti u Splitu. TON: Prijatelji, govore o Makedoncu</p>	3'
ODJAVA		30''
ODJAVNA ŠPICA		

Lovran, 15. - 16. svibnja 2015.

Sinopsis emisije na temu izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina (radio). Trajanje: 30'

RADIO	STUDIO	TONSKE SNIMKE	TRAJANJE
	(JINGL, NAJAVA, ODJAVA)	(GOVOR, GLAZBA, ATMOSFERA)	
	ŠPICA		30''
	STUDIO NAJAVA		1'
	RAZGOVOR U STUDIJU: PROF. SINIŠA TATALOVIĆ	Profesor Tatalović objašnjava značenje izbora i njihov proces	5'
	MEĐUNAJAVA: OSVRT NA IZLAZNOST NA PRETHODNE IZBORE I NA KANDIDATE ZA OVOGODIŠNJE IZBORE		1'
	NAJAVA ANKETE	Anketa	1' 30''
	JINGL		10''
	NAJAVA REPORTAŽE		30''
	REPORTAŽA: NAJUDALJENIJE SELO U NAŠOJ OPĆINI	Putovanje do sela, opisivanje puta, razgovor s mještanima, praktični problem, komunikacija, infrastruktura, rad njihovih predstavnika...	7'
	JINGLE		10''
	NAJAVA KOMENTARA		30''
	RAZGOVOR U STUDIJU: PROF. TATALOVIĆ	Profesor Tatalović daje osvrt na razmišljanja ljudi iz sela i na lokalnu problematiku. Povezuje to s izborima radom vijeća i predstavnika te mogućnostima poboljšanja	4'
	MEĐUNAJAVA: IZBORI U SVJETLU NEDAVNO DONESENE DEKLARACIJE O NESNOŠLJIVOSTI I ETNOCENTRIZMU		30''
	ČITANI PRILOG: DEKLARACIJA		1' 30''

MEĐUNAJAVA KOMENTARA PROF. TATALOVIĆA NA DEKLARACIJU		15''
RAZGOVOR U STUDI- JU: TATALOVIĆ	Profesor Tatalović daje osvrt na Deklaraciju	2'
JINGL		10''
MEĐUNAJAVA: SERVISNE INFORMACIJE O NADOLAZEĆIM IZBORIMA	Treći glas čita servisne informacije	2' 15''
ČITANI PRILOG: PRAVO GLASA	Afirmativna crtica o pravu glasa	1' 30''
ODJAVA		
ODJAVNA ŠPICA		30''

Sinopsis magazinske emisije (TV). Trajanje: 23' 30''

TV	TEMA	OFF / TONOVI / SLIKA	TRAJANJE
	<small>(NAJAVA, ODJAVA, JINGL)</small>		
	ŠPICA		30''
	UVODNA NAJAVA		1'
	JINGLE ATTUALITA		30''
	PRILOG: IZBORI ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA	Sugovornici: Furio Radin, Izorno povjerenstvo, birači	5'
	JINGLE KULTURA		30''
	PRILOG: DANI SRPSKE KULTURE	Sugovornici: organizatori, pisac iz Srbije, slikar iz Srbije, likovni kritičar, posjetitelji	5'
	JINGLE		30''

PRILOG: PRIPREME ZA POLAZAK U PRVI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE	Reportaža s djecom u vrtiću Rin Tin Tin La Valiga, razgovor s njima, izjave pročelnica za društvene djelatnosti te odgajateljice u vrtiću	3'
	Razgovor s direktor(ic)om vrtića	2'
JINGLE		30''
PRILOG: GODIŠNJICA A. SMAREGLIJE	Razgovaramo sa skladateljevom unukom; s predsjednikom zajednica Talijana Pula; s povjesničarom i s glazbenikom	5'
ODJAVA		

Zagreb, 28. - 29. svibnja 2015.

Sinopsis magazinske emisije (radio). Trajanje: 30' 25''

RADIO	STUDIO	TONSKE SNIMKE	TRAJANJE
	(JINGL, NAJAVE, ODJAVA)	(GOVOR, GLAZBA, ATMOSFERA)	
	ŠPICA		30''
	TONSKI PRILOG: ANKETA	Anketa donosi izjave sedmero građana koji odgovaraju na pitanje: „Što mislite o dolasku svećenika na maturalnu večeru u Kninu?“	1' 30''
	NAJAVA RAZGOVORA		20''
	RAZGOVOR U STUDIJU: DVIJE UČITELJICE	Razgovaramo s učiteljicama koje su se suprotstavile dolasku svećenika na maturalnu večeru; zašto su se suprotstavile, jesu li ostale same, što misle o događaju...	6'
	NAJAVA REPORTAŽE		20''
	REPORTAŽA: MATURALNA VEČERA	Učenici, roditelji, nastavnici, ravnatelj srednje škole govore o događaju na maturalnoj večeri	5'
	JINGLE POJMOVNIK DEMOKRACIJE		10''
	ČITANI PRILOG: POJMOVNIK DEMOKRACIJE	Pojmovnik demokracije: Pojam sekularizma. Čita treći glas Sugovornici: prijatelji, roditelji, kolege/ice, sugrađani	1' 30''
	NAJAVA PORTRETA		15''
	PRILOG: PORTRET ZNANSTVENICE ČEŠKE NACIONALNOSTI	Donosimo portret uspješne znanstvenice češke nacionalnosti koja se nakon obrane doktorata u Pragu vratila u svoju sredinu. Sugovornici: prijatelji, roditelji, kolege/ice, sugrađani	4'

JINGLE MALA ŠKOLA JEZIKA		10''
ČITANI PRILOG: GLAGOL 'MISLITI'	Mala škola jezika: učimo glagol žmisliti'. Čitani prilog: definiramo glagol žmisliti' i njegovu upotrebu	2' 30''
NAJAVA JAVLJANJA UŽIVO		20''
JAVLJANJE UŽIVO: REPORTER SE JAVLJA S PROSVJEDA U ROMSKOM NASELJU ZBOG KOMUNALNIH PROBLEMA	Javljanje reportera sa sugovornikom iz romskog naselja, gdje je u tijeku prosvjed jer u tom naselju nisu postavljeni kontejneri kakvi su postavljeni u ostatku grada	4'
NAJAVA UKLJUČENJA SLUŠATELJA		20''
SLUŠATELJI UŽIVO: UKLJUČENJE U PROGRAM	Slušatelji se javljaju s pitanjima i komentarima vezanima za ono što su čuli u emisiji i za druge probleme i teme vezane uz život nacionalnih manjina	3'
ODJAVA ODJAVNA ŠPICA		30''

Sinopsis magazinske emisije (TV). Trajanje: 31' 20''

TV	TEMA	OFF / TONOVI / SLIKA	TRAJANJE
	(NAJAVA, ODJAVA, JINGL)		
	ŠPICA		30''
	NAJAVA EMISIJE		30''
	JINGLE IZBORI		10''
	PRILOG: IZBORI ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA	Pripadnici manjine govore o izlasku na izbore, očekivanjima, motivima... Donosimo osnovne informacije o predstojećim izborima, biračkim mjestima, proceduri... Izjava Državnog izbornog povjerenstva Anketa među prolaznicima kako bi vidjeli koliko su pripadnici većinskog naroda upoznati s izborima	3'
	NAJAVA RAZGOVORA U STUDIJU		20''

RAZGOVOR U STUDIJU: ALEKSANDAR TOLNAUER	Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine govori o važnosti izbora, uloži vijeća i predstavnika manjina, očekivanom odazivu, poziva ljude da izađu...	3'
NAJAVA PRILOGA		20''
PRILOG: DEKLARACIJA O NESNOŠLJIVOSTI I ETNOCENTRIZMU	Prilog počinje izjavom jednog od potpisnika Deklaracije, koji objašnjava zašto su je potpisali i kakvim ocjenjuje stanje života manjina u Hrvatskoj. Arhivske snimke nasilja pri razbijanju ćirilčnih ploča u Vukovaru. Izjave sudionika incidenta (većinski narod) te pripadnika manjinskog naroda Arhivske snimke izjava govora mržnje prema manjinama Donosimo najvažnije dijelove teksta Deklaracije, vežući ih s prethodno prikazanim nasiljem i govorom mržnje Izjave potpisnika o očekivanim učincima Deklaracije	4'
NAJAVA RAZGOVORA		20''
RAZGOVOR U STUDIJU: PREMIJER ZORAN MILANOVIĆ	Premijer govori o Deklaraciji i potezima vlade	3' 30''
JINGLE ŽIVOT		10''
NAJAVA REPORTAŽE		20''
REPORTAŽA: TEČAJEVI OPISMENJAVANJA RODITELJA I DJECE ROMA	IT ton: majka i dijete uče hrvatski TON: Izjave majke i djeteta Majka sprema dijete u školu; pratimo ih na putu u školu; snimamo dijete u školi s vršnjacima u klupama TON: Učiteljica o napretku u govorenju hrvatskog jezika i prihvaćenosti među vršnjacima Donosimo policy pregled Dekade za uključivanje Rome i Nacionalnog programa za Rome TON: Vršnjaci TON: Pedagog Pratimo dijete po završetku nastave (IT: zvono, trka) kako ide doma. Baca torbu, uzima loptu (kao i drugi njegovi vršnjaci)...	4'
NAJAVA PRILOGA		20''
PRILOG: NETIPIČNI PREDSTAVNIK MANJINE	Pratimo jedan dan u životu pedijatra pripadnika albanske manjine. Snimamo oca koji mu dovodi dijete na pregled. TON: Otac govori o povjerenju koje ima u doktora	4'

	<p>Pedijatar pregledava dijete TON: Pedijatar govori o školovanju i izboru struke, o poslu Slikom prelazimo u dom pedijatra, snimao interijer, detalje, ukućane... TON: Njegovi bližnji (supruga, brat, majka...) govore o pekarskoj ili nekoj drugoj obrtničkoj tradiciji u obitelji, tradicionalnim poslovima pripadnika albanske manjine i o njegovu izboru da se školuje i radi kao pedijatar Grafika: Statistika o obrazovanju pripadnika albanske manjine s naglaskom na visokoobrazovane, zaposlenosti i vrsti poslova koje obavljaju TON: Pedijatar govori kako bi volio da se više njegovih sunarodnjaka fakultetski obrazuje</p>	
JINGLE KULTURA		10''
NAJAVA		20''
PRILOG: PROMOCIJA DVOJEZIČNE ZBIRKE PJESAMA NA BUGARSKOM I HRVATSKOM JEZIKU	<p>Snimamo promociju TONOVI: Pjesnikinja, čitatelji/posjetitelji događaja, bugarski veleposlanik/ataše, knjižničar</p>	2'
NAJAVA		20''
PRILOG: SURADNJA MANJINA	<p>Snimamo kulturno-umjetnički program, u koji su uključeni pripadnici različitih manjina. Alternativno, snimamo odvojena događanja različitih manjina i razgovaramo o dosadašnjoj i budućoj suradnji među njima. Naglasak na mogućnosti korištenja zajedničkih prostora i drugih resursa, kulturnoj razmjeni, organiziranju zajedničkih događanja...</p>	2' 30''
ODJAVA ODJAVNA ŠPICA		30''

Osijek, 19. - 20. lipnja 2015.

Sinopsis magazinske emisije (radio). Trajanje: 34' 30''

RADIO	STUDIO	TONSKE SNIMKE	TRAJANJE
	(JINGL, NAJAVA, ODJAVA)	(GOVOR, GLAZBA, ATMOSFERA)	
	ŠPICA EMISIJE		30''
	GENERALNA NAJAVA SADRŽAJA		60''
	NAJAVA PRVOG PRILOGA		30''
	PRILOG: IZBOR ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA	Sa sudionicima izbora razgovaramo o rezultatima i odazivu; analiziramo ih sa stručnjacima. Sugovornici: SNV, predstavnici rusinske i mađarske nacionalne manjina; Jaroslav Pecnik (stručnjak)	7'
	REPORTAŽA: KAKO GRAĐANI VIDE IZBORE	Kroz razgovor s građanima (anketa) doznajemo jesu li izašli na izbore i zašto, što očekuju od izabраниh predstavnika, što misle o ulozi vijeća i predstavnika, kako oni utječu na njihove živote	2' 30''
	JINGL NAJAVA PRILOGA		30''
	PRILOG: PORTRET DUŠKA KOSTIĆA	Kostić je predsjednik prvi puta izabranog Vijeća romske nacionalne manjine. Priča o njegovu životu reflektira život romske zajednice u Baranji Sugovornici: Duško Kostić; susjedi; školski drug; kolege i kolegice iz civilnog sektora (Vesna Nedić, Oaza)	6'
	JINGL NAJAVA PRILOGA		30''
	PRILOG: MATURA U VUKOVARU	Učenicima srednje ekonomske škole srpske nacionalne manjine onemogućeno izlaganje maturalnog panoa u izlozima vukovarskih trgovina. Sugovornici: Maturanti (2 glasa) o tome gdje su sve pitali da stave panoa i tko ih je sve odbio. Snimamo pokušaj da dođemo do odgovora vlasnika trgovina koji su ih odbili. Dvije umirovljene profesorice iz vukovarske gimnazije govore o tradiciji izlaganja panoa u izlozima	6'
	JINGL NAJAVA PRILOGA		30''

PRILOG: OPSTRUKCIJA PREDSTAVE U BELOM MANASTIRU	Jedan od rijetkih kulturnih događanja u Baranji zasjenjen kaznenom prijavom organizatorima kazališnog festivala. Na repertoaru bila predstava „Cigani“ Amaterskog pozorišta Šid. Sugovornici: Organizatorica festivala Danijela Taslidžić Herman. Zamjenik načelnika policije	4'
JINGL NAJAVA PRILOGA		30"
PRILOG: MUZEJ VUČEDOLSKE GOLUBICE	Zvučna šetnja gradilištem u pratnji ravnateljice muzeja i arhitekta	4'
ODJAVA		30"
ODJAVNA ŠPICA		30"

Sinopsis magazinske emisije (TV). Trajanje: 32' 40''

TV	TEMA	OFF / TONOVI / SLIKA	TRAJANJE
	(NAJAVA, ODJAVA, JINGL)		
	ŠPICA		30"
	UVODNA NAJAVA SADRŽAJA EMISIJE		1'
	NAJAVA PRILOGA		30"
	PRILOG: ANALIZA IZLAZNOSTI NA IZBORIMA NA PODRUČJU SLAVONSKOGA BRODA	Razgovaramo s predstavnicima manjina: Đefom Radićem, predstavnikom romske manjine, koja je zabilježila visoku izlaznost od 56%. Slika života u romskom naselju, izjave pripadnika manjine zašto su izašli na izbore i što očekuju. Radić na ulici razgovara s građanima, a nakon toga daje izjavu kako će djelovati u Gradskom vijeću. Izjava predstavnika srpske manjine Bojana Basare o slaboj izlaznosti; izjava predstavnika albanske manjine Nurija Ziberija – o izlaznosti i važnosti izbora. Svi trojica kratko komentiraju buduću međusobnu suradnju. Gradonačelnik Mirko Duspara govori o značenju izbora, sudjelovanju manjinskih predstavnika u radu Gradskog vijeća	5'
	RAZGOVOR U STUDIJU: RAZLOZI RAZLIČITE IZLAZNOSTI MEĐU MANJINAMA	Sugovornik: Profesor Siniša Tatalović (FPZG)	7'

JINGL		5''
NAJAVA PRILOGA		30''
REPORTAŽA: TRI GENERACIJE U BOŠNJAČKOJ NACIONALNOJ MANJINI	<p>S bakom, kćerkom i unukom razgovaramo o sličnostima i razlikama života kao pripadnica manjine u Hrvatskoj. Njihove živote i promišljanja prikazujemo kroz snimanje jednog tipičnog dan svake od njih: baka ostaje kod kuće, kćer ide na posao, a unuka u školu.</p> <p>Reportaža počinje u kući u kojoj zajedno žive, potom prikazujemo dan na poslu kćeri i dan u školi unuke. U njihove dane umećemo bakin boravak u kući. Razgovaramo o njihovim iskustvima kao pripadnica manjine, doživljavanju sebe, integraciji, kulturalnim razlikama...</p> <p>Na kraju ih navečer opet snimamo zajedno – dolazak s posla i iz škole, večera, druženje, počinak.</p>	8'
JINGL		5''
NAJAVA PRILOGA		30''
PRILOG: PROBLEMI S KOMARCIMA U ROMSKOM NASELJU	<p>Razgovaramo sa stanovnicima naselja koji imaju velikih problema s komarcima te s predstavnicima vlasti i službi zaduženih za zaprašivanje: Ante Cvitković (Zavod za javno zdravstvo), koji daje preporuke za zaprašivanje. Predstavnik Grada jer Grad daje nalog za radove. Objašnjavaju izostanak zaprašivanja, plan radova, mogućnost hitne reakcije.</p> <p>Slikom pratimo život ljudi u naselju, posebice onih uz zarasle dijelove koji privlače komarce. Slika intenzivno prati nesređen okoliš, zarasle predjele, visoku travu i žbunje; komarce.</p>	4'
NAJAVA PRILOGA		30''
PRILOG: UKLJUČENOST MLADIH UKRAJINACA U KULTURNI ŽIVOT MANJINE	<p>Sugovornici: mladi Ukrajinci, članovi KUD-a i voditelj KUD-a govore o razlozima i načinu angažmana, važnosti očuvanja tradicije i kulture. Vršnjaci, pripadnici većinskog naroda govore o viđenju Ukrajinaca, zajedničkom vremenu, druženju, vrijednostima.</p> <p>Kadrovi probe KUD-a, ako je moguće i nastupa. Kadrovi u školi s vršnjacima.</p>	4'
ODJAVA		1'

Zagreb, 10. - 11. srpnja 2015.

Sinopsis emisije na temu obrazovanja svih manjina (radio). Trajanje: 32' 10''

RADIO	STUDIO	TONSKE SNIMKE	TRAJANJE
	(JINGL, NAJAVA, ODJAVA)	(GOVOR, GLAZBA, ATMOSFERA)	
	ŠPICA EMISIJE		30''
	GENERALNA NAJAVA (SPIKER)		30''
	PRILOG: SRPSKA GIMNAZIJA KANTAKUZINA KATARINA BRANKOVIĆ U ZAGREBU	(Reportažno: učenici, nastavnica srpskog jezika) Nadležna osoba iz Ministarstva prosvjete predstavlja Model A obrazovanja manjina	2' 40''
	PRILOG: MAĐARSKI VRTIĆ U KOPRIVNICI	Odgojiteljica Žuža Zabjan i djeca koja pohađaju mađarski program Nadležna osoba predstavlja Model B	90'' 40''
	PRILOG: ČEŠKA OSNOVNA ŠKOLA U DARUVARU	Nastavnici i učenici govore o svojim iskustvima Nadležna osoba predstavlja Model C	2' 40'
	PRILOG: ROMSKA OSNOVNA ŠKOLA KURŠANEC ČAKOVEC	Učenik 6. razreda, razrednik Toni Marušić	2'
	JINGL VELIKI - ROMSKI		30''
	MEĐUNAJAVA (TEMATIZIRANI UDŽBENICI)		5''
	RAZGOVOR U STUDIJU: VJERA VISTIDOVA I IGOR MARKOVIĆ	Vjera Vistidova, književnica, urednica časopisa <i>Jednota</i> Igor Marković, Srpsko kulturno društvo <i>Prosvjeta</i> (dostupnost, aktualnost, kvaliteta prijevoda...)	5'
	JINGL VELIKI - MAĐARSKI		30''
	MEĐUNAJAVA (ULOGA LOKALNIH ZAJEDNICA U OBRAZOVANJU MANJINA)		30''
	REPORTAŽA: ŠKOLOVANJE PRIPADNIKA MAĐARSKJE MANJINE	Reportaža koja prati učenika osnovne škole iz Kneževih Vinograda, koji živi u Kotlini. Komentari saborskog zastupnika mađarske manjine (o financiranju, potpori, prijevozu, bibliobusu)	5'

JINGL VELIKI – ČEŠKI		30''
MEĐUNAJAVA (VISOKO OBRAZOVANJE MANJINA)		30''
PRILOG: VISOKO OBRAZOVANJE MANJINA	Sugovornici o visokom obrazovanju: Mađarski student Latif Demir, gostujući profesor za Indologiju, romski jezik i književnost Miroslav Kolatek, savjetnik za manjinska pitanja Češkog veleposlanstva (o preprekama i stipendijama, međudržavnoj razmjeni...)	5'
JINGL VELIKI – SRPSKI		30''
MEĐUNAJAVA (PODSJETNIK NA PRVI MANJINSKI ROMAN „KONSTANTIN BOGOBOJAZNI“ I NJEGOVA AUTOR SIME MRAOVIĆA)		5''
PRILOG: KNJIŽEVNI OSVRT	Književni osvrt i ulomak iz romana „Konstantin Bogobojazni“. Sugovornik: Čedo Višnjić	3'
ODJAVA ODJAVNA ŠPICA		30''

Sinopsis magazinske emisije (TV). Trajanje: 25' 55''

TV	TEMA	OFF / TONOVI / SLIKA	TRAJANJE
	(NAJAVA, ODJAVA, JINGL)		
	ŠPICA		30''
	GENERALNA NAJAVA		30''
	JINGL		5''
	NAJAVA VODITELJICE		30''
	PRILOG: UPISI U ŠKOLU	Osijek: učenik iz mađarske osnovne škole želi se upisati u srednju školu/računalo (mađarski jezik) Voditelj: Zašto upisati dijete u mađarski razred/ učenik i/ili roditelji Ravnatelj (koliko se upisuje djece na mađarsko obrazovanje, koji programi privlače interes učenika) Grafika (podaci o upisu učenika unazad nekoliko godina)	6'

	<p>Prosvjetna savjetnica za mađarski jezik (stručni nadzor, stručno osposobljavanje)</p> <p>Katedra hungarologije u Osijeku – profesor (koliko je važno školovanje; zanimanje studenata za studij; uključivanje na tržište rada – koliko profesora mađarskog jezika trebamo; gdje se zaposliti)</p>	
RAZGOVOR U STUDIJU: PREDSTAVNIK MINISTARSTVA ZNANOSTI	Gost iz Ministarstva znanosti (udžbenici na manjinskim jezicima koji se odnose na sve nacionalne manjine – kako riješiti taj problem); pitanje financiranja – koliko država izdvaja za takve stvari; tko u Ministarstvu rješava ovakva i druga obrazovna pitanja; trendovi u broju učenika; upisivanje u manjinske škole;	8'
JINGLE		5''
NAJAVA		30''
PRILOG: LIPOVLJANI – SLOVAČKA KUĆA	<p>Priča o kutijici za nakit koja je iz Slovačke stigla od nečije prabake</p> <p>Gospođa iz Slovačke kuće priča o doseljavanju i objašnjava ornament na kutiji svoje prabake</p> <p>Filip Škiljan – profesor govori o doseljavanju u Lipovljane različitih manjina</p> <p>Kulturno društvo Ukrajinac – njegovanje tradicije u manjinskim društvima; priča o prvom kovaču u kraju koji je bio Ukrajinac; folklorno društvo – prate kako se pripremaju za manifestaciju Lipovljanski susreti</p> <p>Lokalna samouprava – kako se pripremaju za manifestaciju; priča o zajedništvu</p> <p>Anketa – što Lipovljanski susreti znače građanima</p>	4'
KRATKE VIJESTI: AKTUALNOSTI	Blok vijesti – aktualnosti. Čitano s tonovima	2'
JINGLE		5''
PRILOG: PREKOGRANIČNA SURADNJA	<p>Sportska manifestacija na Uni (Bošnjaci i Hrvati) – prekogranična suradnja, rafting i nogomet</p> <p>Bošnjački igrač nogometa daje izjavu o raftingu, EU fondovi, suradnja</p> <p>Nogometni turnir – izjave igrača na prijateljskom turniru</p> <p>NK Prva partizanska gimnazija Rujevac</p>	2' 30''
ODJAVA		50''

**Sinopsis serijala (elektroničke publikacije): Podijeljeno obrazovanje u Vukovaru;
Dvotjedni ritam**

TEME KOJE SERIJAL OBRAĐUJE	AKTERI	PRIJEDLOZI ZA PODIZANJE KVALITETE I INOVATIVNOSTI	PRIJEDLOZI ZA POVEĆANJE ATRAKTIVNOSTI SERIJALA
1/ REPORTAŽA IZ PODIJELJENE ŠKOLE	Učenici/roditelji/ nastavnici/zaposlenici podijeljene škole	Dvoje prijatelja iz odvojenih razreda vode dnevnik kroz tjedan dana. Prikaz različitog gradiva (povijest, jezik...), prikaz zajedničkog vremena i tema, osvrt na razlike i sličnosti, razmišljanja o odvojenom školovanju	Korištenje društvenih mreža za promociju sadržaja Snimanje i objava video materijala (kratka razmišljanja učenika i roditelja)
2/ POLITIČKA POZADINA PODJELE	Gradske vlasti (političke stranke)/ predstavnici manjinskih udruga i stranaka/stručnjaci – politolozi, sociolozi (Ozren Žunec)/stručnjaci za klijentelizam/ nastavnici	Sociolog zadaje okvir (smjernice) za razgovor s političarima – utjecaj podijeljenog obrazovanja na pripadnike društva. Svi odgovaraju na ista pitanja, a sociolog ih na kraju dešifrira. Izjave ostalih aktera u svrhu podupiranja (osporavanja) teza sociologa	Fotografije i citati prilagođene društvenim mrežama Izjave poznatih osoba o ovoj temi
3/ ŠTO NAKON PODIJELJENE ŠKOLE	Intervju s dvoje studenata, jedan studira u Osijeku drugi u Novom Sadu/sociolog/institut za migracije	Pitanja o motivaciji za studiranjem u Osijeku/ novom Sadu; važnost nacionalnog identiteta; motivi; razlozi; očekivanja; ispunjenost očekivanja; bi li slali svoju djecu u odvojene škole?	Suradnja sa školskim i studentskim medijima (srednja.hr, Global FPZG-a...)
4/ INTEGRATIVNA ŠKOLA	Forum za slobodu odgoja/ravnatelj takve škole u svijetu/neuspjela integrativna škola?/ učenici i roditelji u Vukovaru	Istraživanje među roditeljima i djecom o poželjnosti integrativne škole/Intervju s ravnateljem uspješne (i neuspješne) integrativne škole/prikaz koncepta integrativne škole/prikaz dobiti za polaznike, zajednicu i društvo u cjelini	

VIII. ADRESAR RELEVANTNIH INSTITUCIJA I OSOBA

HRVATSKI SABOR

Trg sv. Marka 6, Zagreb

www.sabor.hr

Tel: 01/45 69 222

e-mail: mediji@sabor.hr

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Predsjednik: Furio Radin

Pododbor za nacionalne manjine

Predsjednik: Jene Adam

Tel: 01/45 69 416

e-mail: odbor.prava@sabor.hr

Klub zastupnika nacionalnih manjina

Predsjednik: Nedžad Hodžić

Tel: 01/4569 472

e-mail: klubnm@sabor.hr

Klub zastupnika Samostalne demokratske srpske stranke

Predsjednik: Mile Horvat

Telefon: 01/6303 511

e-mail: klubsdss@sabor.hr

Zastupnici srpske manjine

Mile Horvat i Dragan Crnogorac

Klub zastupnika SDSS-a

Tel: 01/6303 511

e-mail: klubsdss@sabor.hr

Milorad Pupovac

Odbor za vanjsku politiku

Tel: 01/6303 814

e-mail: ovpsab@sabor.hr

Zastupnik albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske manjine

Nedžad Hodžić

Zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine

Vladimir Bilek

Zastupnik mađarske nacionalne manjine

Šandor Juhas

Zastupnik austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, ukrajinske, turske, vlaške i židovske nacionalne manjine

Veljko Kajtazi

Klub zastupnika nacionalnih manjina

Tel: 01/4569 472

e-mail: klubnm@sabor.hr

Zastupnik talijanske manjine

Furio Radin

Odbor za ljudska prava i prava
nacionalnih manjina

Tel: 01/4569 416

e-mail: odbor.prava@sabor.hr

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Trg svetog Marka 2, Zagreb

www.vlada.gov.hr

Tel: 01/4569 239

e-mail: press@vlada.hr

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Mesnička 23, Zagreb

www.uljppnm.vlada.hr

Tel: 01/4569-358

e-mail: ured@uljppnm.vlada.hr

Ravnatelj: Branko Sočanac

e-mail: branko.socanac@uljppnm.vlada.hr

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Mesnička 23, Zagreb

Tel: 01/4569-286

e-mail: savjet.manjine@sssnm.vlada.hr

Predsjednik: Aleksandar Tolnauer

Državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje

Radnička cesta 22, Zagreb

www.duosz.hr

Predstojnica: Mirela Stanić-Popović

Tel: 01/6172-577

Glasnogovornik: Ivica Preskar

Tel: 01/6184-707

e-mail: glasnogovornik@duosz.hr

Državni ured za upravljanje državnom imovinom

Dežmanova 10, Zagreb

www.duudi.hr

Predstojnik: Mladen Pejnović

Tel: 01/6346-401

e-mail: mladen.pejnovic@duudi.hr

Glasnogovornica: Željka Šaponja

e-mail: zeljka.saponja@duudi.hr

AGENCIJE I ZAVODI

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

A. Mihanovića 3, Zagreb

www.mirovinsko.hr

Tel: 01/4595-500

Ravnatelj: Srećko Vuković

Tel: 01/4595-401

e-mail: ravnatelj@mirovinsko.hr

Glasnogovornik: Filip Dujmović

Tel: 01/4595-269

e-mail: press@mirovinsko.hr

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Margaretska 3, Zagreb

www.hzzo.hr

Ravnateljica: Tatjana Prenda Trupeć

Tel: 01/4806-341

Glasnogovornik: Nenad Korkut

e-mail: glasnogovornik@hzzo.hr

Agencija za elektroničke medije

Jagićeva 31, Zagreb

www.e-mediji.hr

Ravnateljica: Mirjana Rakić

Tel: 01/488-2610

e-mail: info@e-mediji.hr

Agencija za odgoj i obrazovanje

Donje Svetice 38, Zagreb

www.azoo.hr

Ravnateljica: Jadranka Žarković-Pečenković

Tel: 01/2785 000

e-mail: agencija@azoo.hr

Odnosi s javnošću: Antonela Nižetić-Capković

Tel: 01/2785 004

e-mail: antonela.nizetic-capkovic@azoo.hr

Državni zavod za statistiku

Ilica 3, Zagreb

www.dzs.hr

Tel: 01/48 06 121

e-mail: press@dzs.hr

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I PRISTUP INFORMACIJAMA

Ured pučkog pravobranitelja

Trg hrvatskih velikana 6, Zagreb

www.ombudsman.hr

Pučka pravobraniteljica

Lora Vidović

Tel: 01/4851-855

e-mail: info@ombudsman.hr;

teodora.matej@ombudsman.hr

Povjerenik za informiranje

Jurišićeva 19, Zagreb

www.pristupinfo.hr

Tel: 01/4609 041

e-mail: ppi@pristupinfo.hr

Povjerenica za informiranje

Anamarija Musa

e-mail: povjerenica@pristupinfo.hr

Službenik za informiranje

Hrvoje Vindakijević

e-mail: hrvoje.vindakijevic@pristupinfo.hr

MEĐUNARODNE INSTITUCIJE

Europski sud za ljudska

prava Vijeće Europe

F-67075 Strasbourg cedex, Francuska

www.echr.coe.int

Tel: +33 (0)3 88 41 20 18

Europski odbor za sprječavanje

rasizma i netolerancije

Vijeće Europe

Secretariat of ECRI, F-67075 Strasbourg

Cedex, Francuska

www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri

Tel: +33 (0)3 90 21 46 62

e-mail: ecri@coe.int

UNHCR Hrvatska

Radnička cesta 41/7, Hrvatska

www.unhcr.hr

Tel. +385 (0)1 3713 555

e-mail: hrvza@unhcr.org

POLITIČKE STRANKE NACIONALNIH MANJINA

Samostalna demokratska srpska stranka

Trg Drvena pijaca 28, Vukovar

www.sdss.hr

Predsjednik: Vojislav Stanimirović

Tel. 032/ 423-211, 032/424-606

e-mail: sdss@vu.t-com.hr

Srpska narodna stranka

Mažuranićev trg 3, Zagreb

www.sns.hr

Predsjednik: Zoran Kojić

Tel: 01/4855-631,

e-mail: sns@sns.hr

Partija podunavskih Srba

Dr. Franje Tuđmana 11, Vukovar

Predsjednik: Radivoj Leskovac

Tel. 032/ 441-527

Nova srpska stranka

Olajnica 19, Vukovar

Predsjednik: Svetislav Lađarević

Tel: 032/445-543

e-mail: nova.srpska.stranka@vu.t-com.hr

Naša stranka

Bulićeva 1, Borovo

www.nasa-stranka.hr

Predsjednik: Jovan Ajduković

Tel: 032/438-152

e-mail: predsjednik@nasa-stranka.hr

Demokratska partija Srba

Preradovićeve 18, Zagreb

www.demokratskapartijasrba.hr

Predsjednik: Mitar Kojadinović

Tel: 01/4921-862

Srpska pravedna stranka

Kikićeve 5, Zagreb

www.nvsh.hr

Predsjednik: Nenad Vlahović

Tel: 095/3976-451

e-mail: nvsh@nvsh.hr

Stranka demokratske akcije Hrvatske

Mandalicina 17, Zagreb

www.sdah.hr

Predsjednik: Mirsad Srebreniković

Tel: 385 1 3772 212

e-mail: sdahrvatske@sdah.hr

Bošnjačka demokratska stranka Hrvatske

Žegoti bb, Kastav

www.bdsh.hr

Predsjednik: Nedžad Hodžić

Tel: 051/691-732

e-mail: info@bdsh.hr

Stranka Bošnjaka Hrvatske

Ulica Ivana Mažuranića 8, Sisak

Predsjednik: Alija Avdić

Tel: 098/1735-389

Sabor hrvatskih Roma

Miramarska 125, Zagreb

Predsjednik: Sead Braco Hasanović

Tel: 01/3835-662

Hrvatska romska demokratska stranka

Radnička 41, Belišće, Bistrinci

Predsjednik: Ivan Jelenić

Tel: 098/9084-954

ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

B.a.B.e.

Selska cesta 112 a, Zagreb

www.babe.hr

Tel: 01 4663 666

e-mail: babe@babe.hr

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Trg Augusta Šenoje 1, Osijek

www.centar-za-mir.hr

Tel: 031 206-886

e-mail: center-za-mir@centar-za-mir.hr

GONG

Trg bana Josipa Jelačića 15/IV, Zagreb

www.gong.hr

Tel: 01 4825 444

e-mail: gong@gong.hr

HOMO

Giuseppine Martinuzzi 23, Pula

www.homo.fullbusiness.com

Tel: 052 505 976

e-mail: homo@pu.htnet.hr

Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava

Domagojeva 16, Zagreb

www.hho.hr

Tel: 01 4613 630

e-mail: hho@hho.hr

Kuća Ljudskih Prava Zagreb - Mreža šest organizacija civilnog društva iz Zagreba:

Selska cesta 112c, Zagreb

www.kucaljudskihprava.hr

Tel: 01 64 13 710

e-mail: kontakt@kucaljudskihprava.hr

Skype: hrh_zagreb

B.a.B.e.

www.babe.hr

Centar za mirovne studije

www.cms.hr

Documenta – Centar za
suočavanje s prošlošću

www.documenta.hr

Građanski odbor za ljudska prava

www.goljp.hr

Udruga za promicanje istih mogućnosti

www.upim.hr

Udruga za zaštitu i promicanje
mentalnog zdravlja Svitanje

www.udruga-svitanje.hr

Projekt Građanskih Prava Sisak

Rimska 6, Sisak

www.crpsisak.hr

Tel: 044 571 752

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr

Ženska mreža Hrvatske

Kralja Držislava 2, Zagreb

www.zenska-mreza.hr

Tel: 01 4551 142

e-mail: zenskamrezahrvatske@gmail.com

DRUGE RELEVANTNE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE

Nacionalna i sveučilišna knjižnica

www.nsk.hr

Odsjek za odnose s javnošću

Tel: 01/6164-019; 6164 129

e-mail: osj@nsk.hr

Institut za migracije i narodnosti

Trg Stjepana Radića 3, Zagreb

www.imin.hr

Tel: 01/6111 563; 6111 586

e-mail: imin@imin.hr

Institut za etnologiju i folkloristiku

Šubićeva 42, Zagreb

www.ief.hr

Tel: 01/4596-700

e-mail: institut@ief.hr

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, Zagreb

www.ffzg.unizg.hr

Tel: 01/4092-376

Dekan: prof. dr. sc. Vlatko Previšić

Tel: 01/4092-017

e-mail: dekan@ffzg.hr

Fakultet političkih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu

Lepišićeva 6, Zagreb

www.fpzg.unizg.hr

Tel: 01/4642-000

Dekanica: Lidija Kos-Stanišić

e-mail: dekanat@fpzg.hr

Hrvatsko novinarsko društvo

Perkovčeva 2, Zagreb

www.hdn.hr

Tel: 01/482-8333

e-mail: hnd@hnd.hr

STINA novinska agencija

Šetaliste Bačvice 10, Split

Direktor: Goran Vežić

Tel: 021/488-945

e-mail: stina@st.htnet.hr; stina@zimir.net

Srpsko narodno vijeće

Gajeva 7, Zagreb

www.snv.hr

Predsjednik: Milorad Pupovac

Tel: 01/4886-368

e-mail: ured@snv.hr

Srpski demokratski forum

Draškovićeva 25, Zagreb

www.sdf.hr

Predsjednik Upravnog odbora: Veljko Džakula

Tel: 01/4921-862

e-mail: zagreb-sdf@sdf.hr

KORISNI LINKOVI

Ministarstva i državna tijela:

<https://gov.hr/ministarstva-i-drzavna-tijela/58>

Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina:

<https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-opcu-upravu/registri/registar-vijeca-koordinacija-vijeca-i-predstavnika-nacionalnih-manjina-832/832>

Popisi udruga nacionalnih manjina:

http://www.ddseuro.org/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=54&Itemid=72

http://www.uljppnm.vlada.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=51

Centri socijalne skrbi:

http://www.mspm.hr/adresar_ustanova/centri_socijalne_skrbi

ZAHVALA

Zahvaljujemo svim sudionici(a)ma radionica, koji su značajno doprinijeli sadržaju ove publikacije:

Split, 10. - 11. travnja 2015.

Jelena Tešija (TV Jadran), Ivana Čikeš (TV Jadran), Nenad Vilović (Megamix radio Hvar), Jadranka Polović (TV Jadran), Ana Krolo (TV Jadran), Tonči Jukić (Radio Sunce Split), Željana Petrić (Radio M Vela Luka), Dijana Petrić (Radio M Vela Luka), Dino Petrić (Radio M Vela Luka), Marija Lojčić (Radio Drniš), Darija Matić (Radio Drniš), Tereza Sršen (Radio Naron), Drago Sršen (Radio Naron), Mišo Bijelić (Radio Ritam Šibenik), Manuela Čapalija (Radio Ritam Šibenik), Linda Antić Borak (Radio Ritam Šibenik), Josip Mornar Deman (Nautic Radio Kaštela), Ante Glavaš (Jadranski radio), Željka Stanić (Jadranski radio), Davor Pekota (Jadranski radio), Jasen Brajlović (Radio Ploče), Siniša Vickov (Radio Brač), Tea Terzić (Radio Brač), Joško Kontić (Hit radio Sinj), Tatjana Čović (Hit radio Sinj), Marija Maroš (Hit radio Sinj), Klara Špančić (UNIDU studentski radio), Marko Plavčić (UNIDU studentski radio), Ivica Košta (Novi radio Zadar), Anica Košta (Novi radio Zadar), Maja Matas (Radio Dalmacija), Stojan Obradović (Institut STINA), Marcela Tocigl (Jadranska radio mreža Nautic Radio)

Lovran, 15. - 16. svibnja 2015.

Zoran Burajeković (TV Nova Pula), Denis Mikolić (TV Nova Pula), Miroslav Pleše (Radio Gorski kotar), Zoran Oljača (TV Nova Pula), Goran Brezac (TV Nova Pula), Dezi Paliska (Radio Labin), Tanja Škopac (Radio Labin), Ivan Radolović (Radio centar Poreč), Dunja Brenc (Radio centar Poreč), Fedor Božinović (Radio centar Poreč), Melita Gržić Pincin (Radio Istra), Zvezdan Jurcola (Radio Istra), Ana Pisak (TV Istra), Milan Pavlović (TV Istra), Jelena Vitasović (TV Istra), Paola Baričević (TV Istra), Jadranka Tomljanović (Radio Senj), Zvonimir Ostović (Radio Senj), Gordana Biondić Martić (Radio Senj), Mihaela Milanović Poljak (Radio Ogulin), Ljiljana Vidmar (Kanal RI), Sandi Bujan Crečić (Kanal RI), Neven Šantić (Kanal RI), Ivanka Šimunović (Kanal RI), Stribor Filić (Radio Eurostar)

Zagreb, 28. - 29. svibnja 2015.

Neven Jerbić (Radio Ludberg), Mladen Vukina (Radio Ludberg), Đurđa Siladi (Radio Psunj/Nova Gradiška), Dubravka Kovačić (Radio Psunj/Nova Gradiška), Juraj Galina (Radio Novi Marof), Davor Pejnović (Radio Novi Marof), Nela Carak (Radio Drava Koprivnica), Ida Kovač (TV Srce), Natalija Hrženjak (TV Srce), Nataša Lusavec Colarić (TV 4 rijeke), Ivana Belančić (TV 4 rijeke), Sarah Srdar (TV Jabuka), Leonarda Lujčić (TV Jabuka), Karmen Valenta (Radio Quirinus), Slađana Marković (Radio Quirinus), Goran Mališ (VTV Varaždin), Tomica Jakopec (VTV Varaždin), Martina Konjević (VTV Varaždin), Tanja Gregurović (Radio Hrvatsko Zagorje), Mateja Vipotnek (RTV Banovina), Irena Šuljić (Radio Marija), Hana Tabaković (Z1), Maja Šudić (Z1), Ivanka Vrhovnik (Radio Terezija), Petra Plivelić (Radio Student), Gea Ujčić (Radio Student), Petra Mikloš (Radio Sisak), Tone Butina (Radio Slunj), Ivan Kelemenić (Media mix Radio 105 Međimurje), Dragan Toplek (Media mix Radio 105 Međimurje), Biserka Jakšić (Radio Kaj), Borko Samac (Radio Zelina), Milena Mumirović (Radio Sjeverozapad), Mladen Prevedan (Podravski radio/Radio Đurđevac), Marija Turković (Podravski radio/Radio Đurđevac), Ivica Šubara (Podravski radio)

Osijek, 19. - 20. lipnja 2015.

Dragana Bošnjak (Radio Borovo), **Silvio Brkić** (Novi radio), **Stana Nemet** (Radio Banska Kosa), **Branislav Bijelić** (Radio Dunav), **Renato Lukić** (Gradski radio Osijek), **Jasenka Vrdoljak** (HR Radio Vukovar), **Srdan Hasić** (Radio Požega), **Vinko Pejić** (Slavonski radio), **Ivan Čalić** (SBTV), **Marizabela Mijalić** (SBTV), **Žarko Gašparović** (Vinkovačka TV), **Jasenka Kordić** (Vinkovačka TV), **Biljana Kovačić** (Osječka TV), **Mirjana Adrić** (Radio Đakovo), **Jozo Adrić** (Radio Đakovo), **Zvonko Horvat** (Radio Pitomača), **Mladen Stojanović** (Ured pučke pravobraniteljice, Osijek), **Gordan Flauder** (Osječka televizija), **Igor Bošnjak** (Glas Slavonije)

Zagreb, 10. - 11. srpnja 2015.

Jelena Blašković (Radio Baranja), **Korina Tomašić-Deak** (Radio Baranja), **Simonida Tarbuk** (NG Buntovnici), **Anja Franić Modrić** (Radio Samobor), **Lenka Lalić** (Radio Daruvar), **Petar Bilobrk** (Radio Marija), **Ivana Živković** (Nezavisna televizija-TV Mreža), **Zvonimir Kabelka** (Nezavisna televizija-Mreža TV), **Zoran Kovačić** (Televizija Dalmacija-Mreža TV), **Andreja Brozović** (Radio Koprivnica), **Helena Kramarić** (Krugoval Garešnica), **Anica Plantić** (Radio Megaton), **Nela Simić** (Radio 808), **Gordan Antić** (Radio 808), **Talita Jašarevski** (Radio 808), **Željko Siladi** (Radio Psunj/Nova Gradiška), **Dijana Pribačić Jurić** (H-alter), **Kristina Olujić** (H-alter), **Klaudija Pilsel** (Autograf), **Mašenjka Bačić** (Stav-Split), **Ante Pavić** (Forum.tm), **Goran Borković** (Forum.tm), **Ivor Fuka** (Lupiga), **Tamara Opačić** (Novosti), **Nenad Jovanović** (Novosti), **Milena Ostojić** (MAZ), **Bartul Čović** (MAZ), **Matea Grgurinović** (MAZ), **Igor Marković** (Prosvjeta), **Ana Tretinjak** (Ured pučke pravobraniteljice)

ZAGREB, 2015.

DOCUMENTA
- CENTAR ZA SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

